

Diagnoza społeczno-gospodarcza i przestrzenna
Gminy Wielgomłyny
Diagnoza została przygotowana na potrzeby
opracowania
Strategia Rozwoju Gminy Wielgomłyny do 2032 roku

Projekt

Lipiec 2023 r.

Spis treści

UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE	4
POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE, GEOGRAFICZNE I KOMUNIKACYJNE	4
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO – GOSPODARCZE	7
DEMOGRAFIA	7
EDUKACJA	12
GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	16
RYNEK PRACY I BEZROBOCIE	20
POMOC SPOŁECZNA	22
OCHRONA ZDROWIA	25
ORGANIZACJE POZARZĄDOWE, KULTURA, SPORT, TURYSTYKA I REKREACJA	26
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	35
UWARUNKOWANIA KULTUROWE I PRZYRODNICZE	45
POTENCJAŁ PRZYRODNICZY	45
POTENCJAŁ KULTUROWY	51
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	54
INFRASTRUKTURA DROGOWA	54
INFRASTRUKTURA WODNO – KANALIZACYJNA	54
GOSPODARKA ODPADAMI	56
INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, ZAOPATRZENIE W CIEPŁO, ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	68
INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA	68
ZARZĄDZANIE GMINĄ WIELGOMŁYNY	69
SYTUACJA FINANSOWA	69
STRUKTURA ORGANIZACYJNA	72
WYKAZ NAJWAŻNIEJSZYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH ZREALIZOWANYCH W GMINIE W LATACH 2015 – 2023	76
PLANOWANE PROJEKTY DO 2032 ROKU	76
PLANOWANE PROJEKTY MIĘKKIE W GMINIE DO 2030 R.	81
SPIS TABEL	84
SPIS WYKRESÓW	85
SPIS MAP	85

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy Wielgomłyny ma na celu analizowanie i ocenę obecnej sytuacji. Stanowi podstawę do podejmowania decyzji i planowania działań na poziomie lokalnym. Przeprowadzenie diagnozy służy lepszemu poznaniu gminy i zaprezentowaniu rekomendacji do rozwoju. Diagnoza przyczynia się do:

- ✓ **Poznania sytuacji społecznej:** Diagnoza umożliwia zrozumienie demografii, struktury społecznej, warunków życia i zdrowia mieszkańców gminy. Analiza takich czynników pozwala na identyfikację problemów społecznych, takich jak bezrobocie, ubóstwo, niedostępność opieki zdrowotnej, które mogą wymagać interwencji ze strony władz lokalnych;
- ✓ **Ocena kondycji gospodarczej:** Diagnoza pozwala ocenić stan gospodarki lokalnej, w tym rozwój sektorów gospodarczych, stopę bezrobocia, poziom inwestycji, przedsiębiorczość. Te informacje są istotne dla opracowania strategii rozwoju gminy i podejmowania działań mających na celu tworzenie nowych miejsc pracy i stymulowanie lokalnej gospodarki;
- ✓ **Analiza przestrzenna:** Diagnoza uwzględnia również analizę przestrzenną, która dotyczy zagospodarowania przestrzennego, infrastruktury, planowania przestrzennego, jakości środowiska i zagadnień związanych z transportem. Dzięki temu można zidentyfikować obszary wymagające rozwoju, optymalizować infrastrukturę, planować rozwój przestrzenny i chronić środowisko naturalne;
- ✓ **Podstawy planowania i podejmowania decyzji:** Diagnoza dostarcza rzetelnych danych i informacji, które stanowią podstawę do opracowywania strategii rozwoju gminy, programów społecznych, planów zagospodarowania przestrzennego i podejmowania efektywnych decyzji. Pozwala to władzom lokalnym i innym zainteresowanym stronom na podejmowanie świadomych i uzasadnionych działań.

Wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej gminy mogą być wykorzystane do opracowania planów rozwoju, alokacji środków finansowych, inwestycji w infrastrukturę, programów społecznych i podejmowania działań mających na celu poprawę warunków życia mieszkańców oraz zrównoważony rozwój gminy.

Uwarunkowania przestrzenne

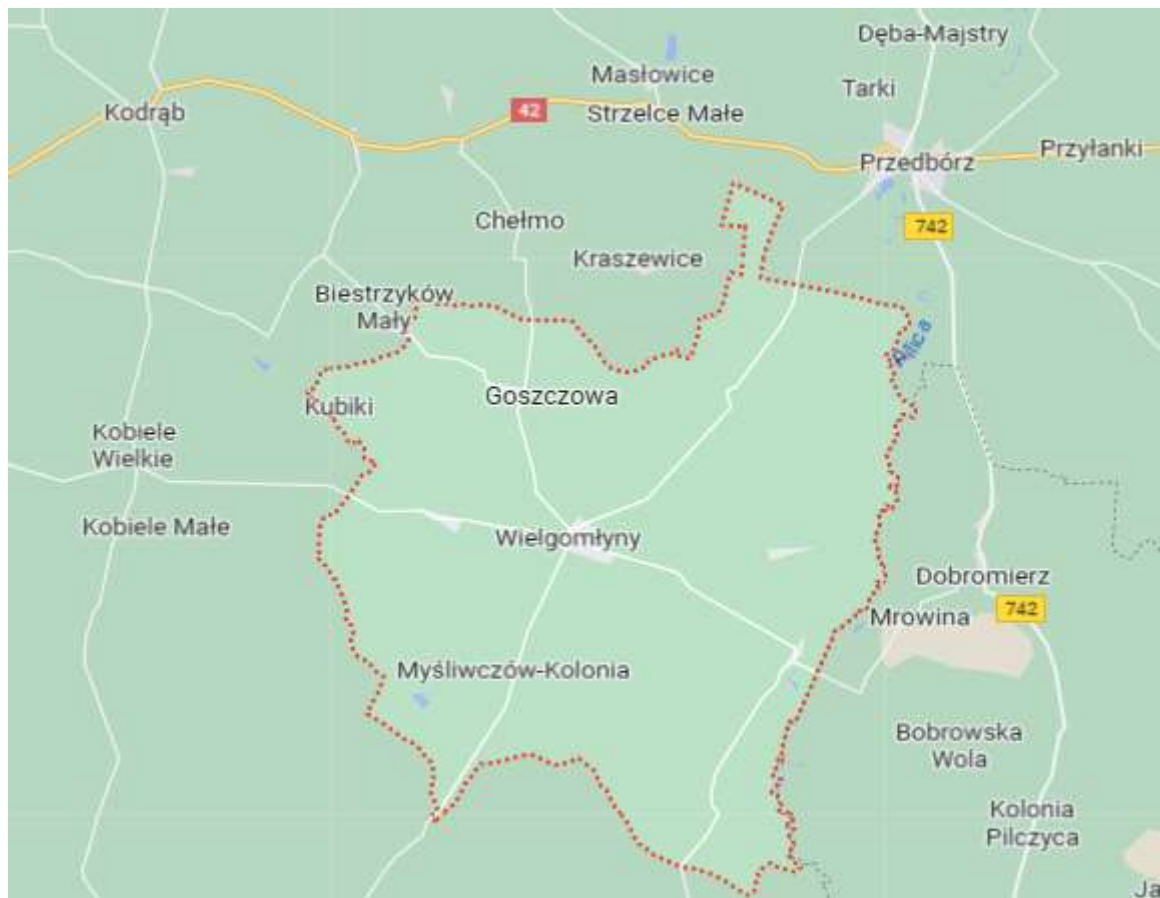
Położenie administracyjne, geograficzne i komunikacyjne

Gmina Wielgomłyny położona jest w województwie łódzkim, w powiecie radomszczańskim. Gmina ma powierzchnię ponad 123 km² i ma typowo rolniczy charakter. Znaczna część jej granic ma naturalny charakter. Na wschodzie wyznacza ją rzeka Pilica, na południu duże kompleksy leśne, na północy przechodzi wierzchołkiem góry Chełmo (323m n.p.m.). Z zachodu na wschód, przez obszar gminy, przepływa rzeczka Biestrzykówka, nad którą położone są liczne wsie. Pofałdowane tereny otaczające Wielgomłyny zalicza się do większej jednostki geograficznej, zwanej Wzgórzami Radomszczańskimi. Gmina graniczy z następującymi gminami: Kluczewsko, Kobbie Wielkie, Masłowice, Przedbórz, Żytno. Od południa gmina graniczy z województwem świętokrzyskim.

Powierzchnia całkowita gminy obejmuje obszar o powierzchni 123,1 km². Ogólna gęstość zaludnienia wynosi 35,5 os/km².

Gmina jest podzielona na 18 sołectw: Goszczowa, Karczów, Kruszyna, Krzętów, Myśliwczów, Niedośpielin, Pratkowice, Perzyny, Rogi, Rudka, Sokola Góra, Trzebce, Wielgomłyny (kolonia), Wielgomłyny (wieś), Wola Kuźniewska, Wola Życińska, Zagórze, Zalesie.

Mapa nr 1 - Gmina Wielgomłyny¹

¹ <https://www.google.pl/maps>

Mapa nr 2 - Gmina Wielgomłyny na tle Powiatu Radomszczańskiego²

² <https://www.google.pl/maps>

Mapa nr 3 - Gmina Wielgomłyny na tle Województwa Łódzkiego³

Gmina Wielgomłyny

Uwarunkowania społeczno – gospodarcze

Demografia

Teren podzielony jest na 18 sołectw, które na dzień 31 grudnia 2022 r. zamieszkiwało 4370 osób.

³ <https://www.google.pl/maps>

Wykres nr 1 - Liczba ludności w latach 2018 – 2022⁴

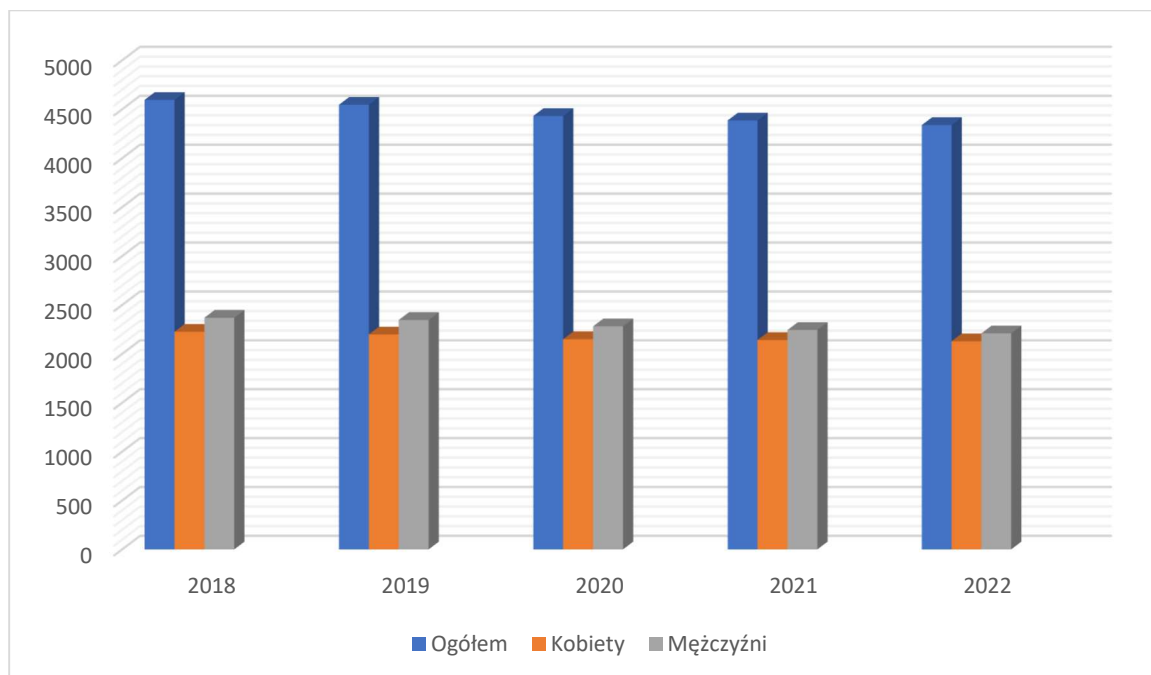

Tabela nr 1 - Liczba ludności w latach 2018 – 2022⁵

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2018	4596	2226	2370
2019	4546	2199	2347
2020	4432	2150	2282
2021	4386	2142	2244
2022	4339	2129	2210

⁴ www.stat.gov.pl

⁵ Tamże.

Wykres nr 2 - Liczba mieszkańców w wieku w wieku poprodukcyjnym⁶

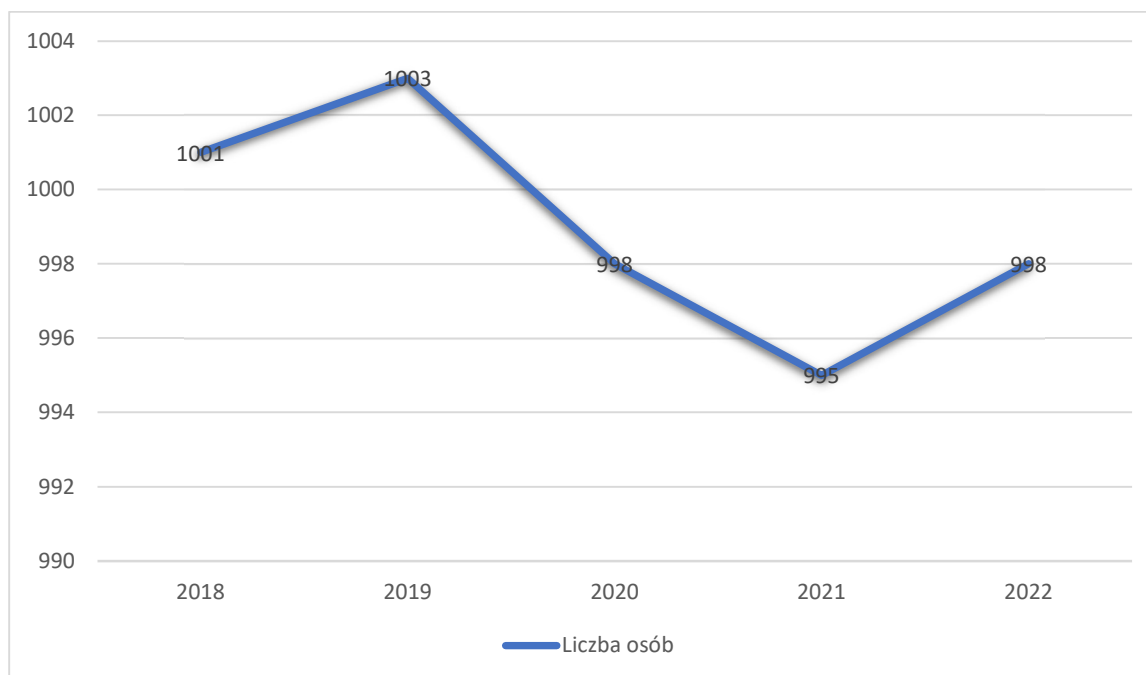

Tabela nr 2 - Liczba mieszkańców w wieku w wieku poprodukcyjnym⁷

	2018	2019	2020	2021	2022
Kobiety w wieku poprodukcyjnym	652	645	630	629	359
Mężczyźni w wieku poprodukcyjnym	349	358	368	356	639
Ogółem	1001	1003	998	995	998

Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym jest na zbliżonym poziomie, choć rok 2022 r. przyniósł spadek. Szczegóły prezentuje poniższa tabela:

Tabela nr 3 - Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym⁸

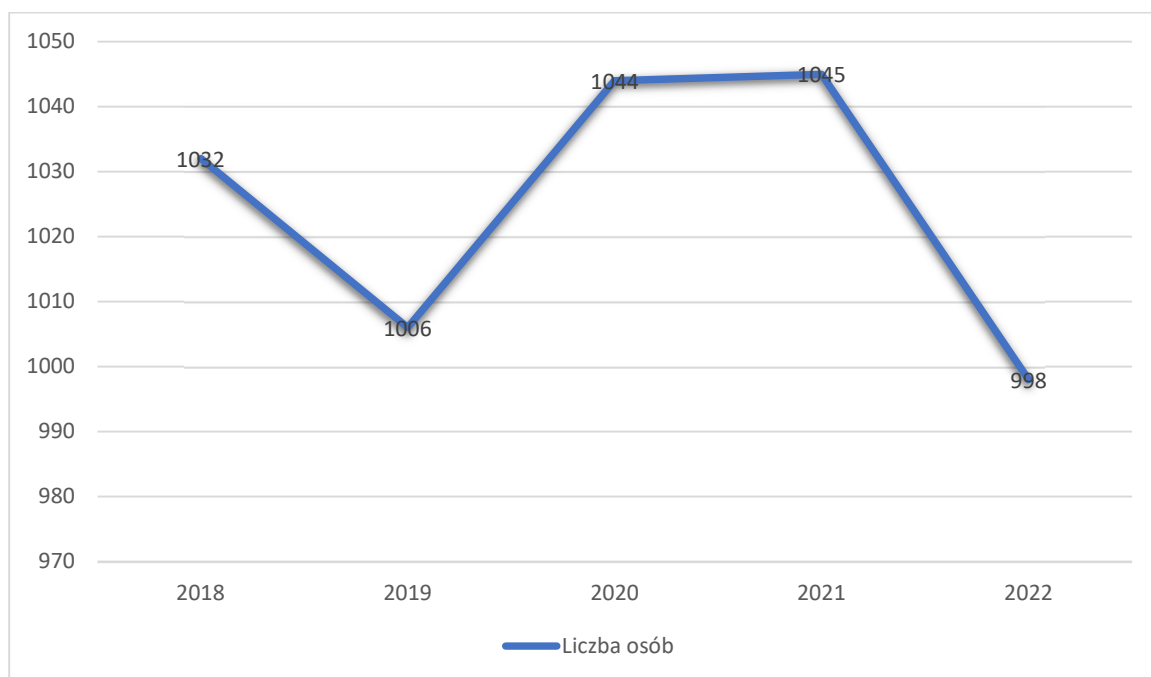
	2018	2019	2020	2021	2022
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	1032	1006	1044	1045	1035

⁶ www.stat.gov.pl

⁷ Tamże.

⁸ Tamże.

Wykres nr 3 - Liczba mieszkańców w wieku w wieku poprodukcyjnym⁹

W przypadku salda migracji na 1000 ludności poniżej zostały zaprezentowane dane GUS ilustrujące sytuację.

Tabela nr 4 – Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców¹⁰

	2018	2019	2020	2021	2022
Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców osoby	- 15,9	- 10,9	- 7,9	- 10,4	- 10,7

Tabela nr 5 - Przyrost naturalny¹¹

	2018	2019	2020	2021	2022
--	------	------	------	------	------

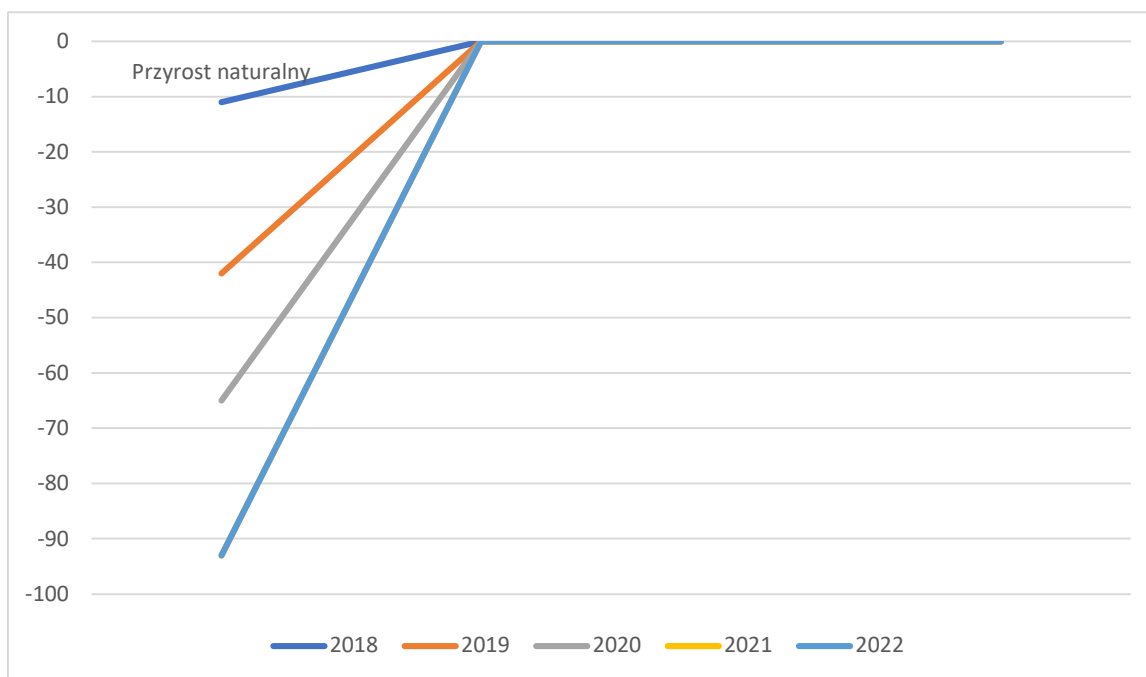
⁹ www.stat.gov.pl

¹⁰ Tamże.

¹¹ Tamże.

Przyrost naturalny ogółem	- 11	- 31	- 23	- 28	- 43
---------------------------	------	------	------	------	------

Wykres nr 4 - Przyrost naturalny¹²

Konkluzje:

Gmina Wielgomłyny odczuwa w wyraźny sposób problem związany ze spadkiem liczby ludności. Gmina odnotowuje z roku na rok coraz bardziej ujemny przyrost naturalny. W powiecie radomszczańskim obok Wielgomłyn także Przedbórz, Masłowice i Żytno zostały zaliczone do gmin zagrożonych trwałą marginalizacją¹³.

Gminę dotyka problem depopulacji, czyli spadek liczby ludności. Jest to jeden z ważnych problemów demograficznych, który jest spowodowany m.in. przez:

- ❖ Niski przyrost naturalny: Polska od lat ma do czynienia z niskim przyrostem naturalnym, czyli różnicą między liczbą urodzeń a liczbą zgonów. Tempo urodzeń spada, a jednocześnie rośnie długość życia, co prowadzi do starzenia się społeczeństwa i obniżenia przyrostu naturalnego;

¹² Tamże.

¹³ <https://cwd.info.pl/baza-wiedzy/lista-gmin-zagrozonych-trwala-marginalizacja-programowanie-2021-2027/>

- ❖ Emigracja zarobkowa: Od lat wiele osób, zwłaszcza młodych i wykształconych, decyduje się na emigrację zarobkową do innych krajów, i części Polski. Ten problem dotyczy także Gminy i cały Powiat Radomszczański. Emigracja ma negatywny wpływ na demografię, gdyż zmniejsza liczbę ludności w wieku produkcyjnym i utrudnia odbudowę populacji;
- ❖ Niski poziom dzietności: W Polsce obserwuje się niski poziom dzietności, czyli małą liczbę dzieci na kobietę w wieku rozrodczym. Wiele czynników, takich jak zmiany społeczno-gospodarcze, zmieniające się role płci, trudności ekonomiczne czy ograniczony dostęp do przedszkoli i opieki nad dziećmi, przyczynia się do tego zjawiska;
- ❖ Wyludnianie obszarów wiejskich: Depopulacja jest szczególnie widoczna na obszarach wiejskich, gdzie coraz mniej osób decyduje się na pozostanie i prowadzenie działalności gospodarczej. Migracja do miast powoduje ubytek ludności na wsi, co ma negatywny wpływ na rozwój tych obszarów i ich infrastrukturę. W Gminie Wielgomłyny w całym 2022 r. urodziło się 31 dzieci, a zmarło 74 mieszkańców;

Depopulacja ma wiele skutków, takich jak starzenie się społeczeństwa, trudności w utrzymaniu równowagi demograficznej, presję na system emerytalny i zdrowotny oraz zmiany społeczne i ekonomiczne. Aby przeciwdziałać temu problemowi, konieczne są działania na wielu frontach, takie jak wspieranie polityki pro-rodzinnej, tworzenie atrakcyjnych warunków życia i pracy w kraju, rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich oraz inwestowanie w edukację i rozwój społeczno-gospodarczy.

Edukacja

Na obszarze gminy funkcjonują poniższe placówki edukacyjne:

1. Publiczna Szkoła Podstawowa w Wielgomłynach;

Dzieci uczęszczały do 12 oddziałów, z czego 5, to oddziały przedszkolne. Na koniec 2022 roku do szkoły uczęszczało 244 uczniów w tym 105 dzieci w wieku przedszkolnym. Oddziały przedszkolne zapewniają dzieciom opiekę do godziny 15.00. W szkole na dzień 31.12.2022 r. zatrudnionych było 30 nauczycieli, co w przeliczeniu stanowi 26,42 etatu, w tym 22 pełnozatrudnionych i 8 nauczycieli zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy. Pięciu nauczycieli przebywa na urloпах, w tym jeden na urlopie bezpłatnym, jeden na urlopie dla poratowania zdrowia, a trzech na urloпах związanych z macierzyństwem.

Skład kadry pedagogicznej na dzień 31 grudnia 2022 r. stanowiło:

- 15 nauczycieli dyplomowanych,

- 5 nauczycieli mianowanych,
- 10 nauczycieli początkujących.

2. Publiczna Szkoła Podstawowa w Zagórzcu

W Publicznej Szkole Podstawowej w Zagórzcu w 2022 roku istniało 9 oddziałów w tym: 8 oddziałów kl. I – VIII oraz 1 oddział przedszkolny. Do szkoły na dzień 31 grudnia uczęszczało 102 uczniów w tym 22 dzieci z oddziału przedszkolnego. Zatrudnionych było 17 nauczycieli w wymiarze 15,11 etatu, 3 pracowników obsługi w pełnym wymiarze etatu, pomoc nauczyciela w oddziale przedszkolnym w wymiarze ½ etatu oraz sekretarz szkoły w wymiarze ½ etatu. Skład kadry pedagogicznej stanowiło na dzień 31 grudnia 2022 r.:

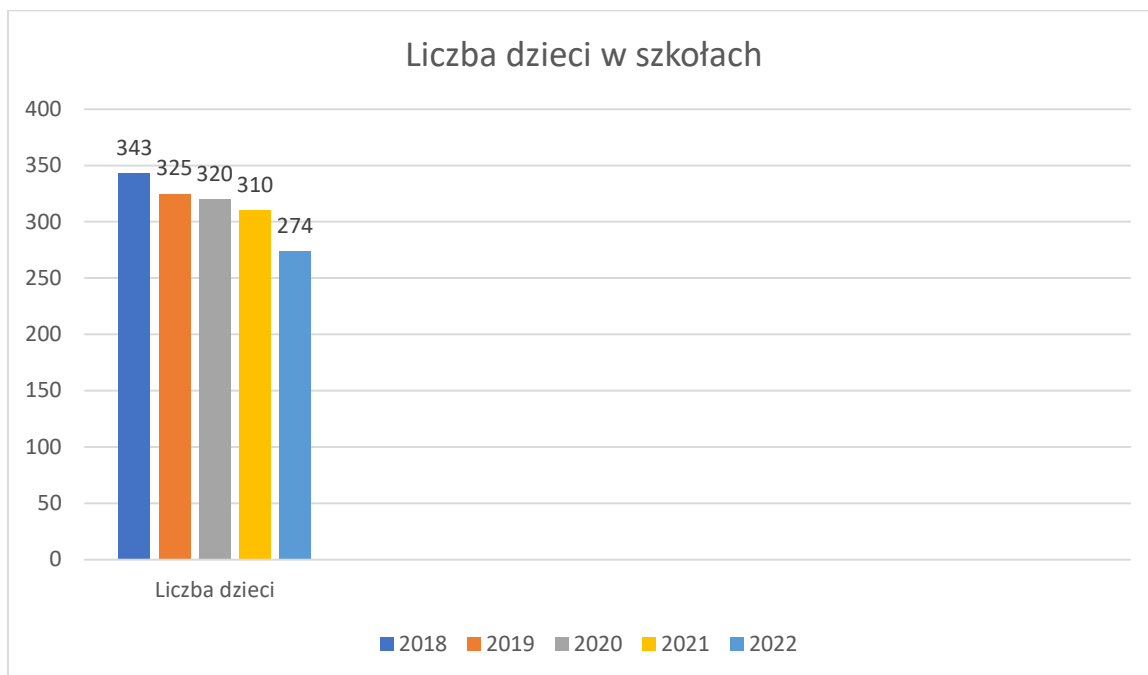
- 9 nauczycieli dyplomowanych,
- 6 nauczycieli mianowanych,
- 2 nauczycieli początkujących,

3. Publiczna Szkoła Podstawowa im. J. Dąbrowskiego w Krzętowie

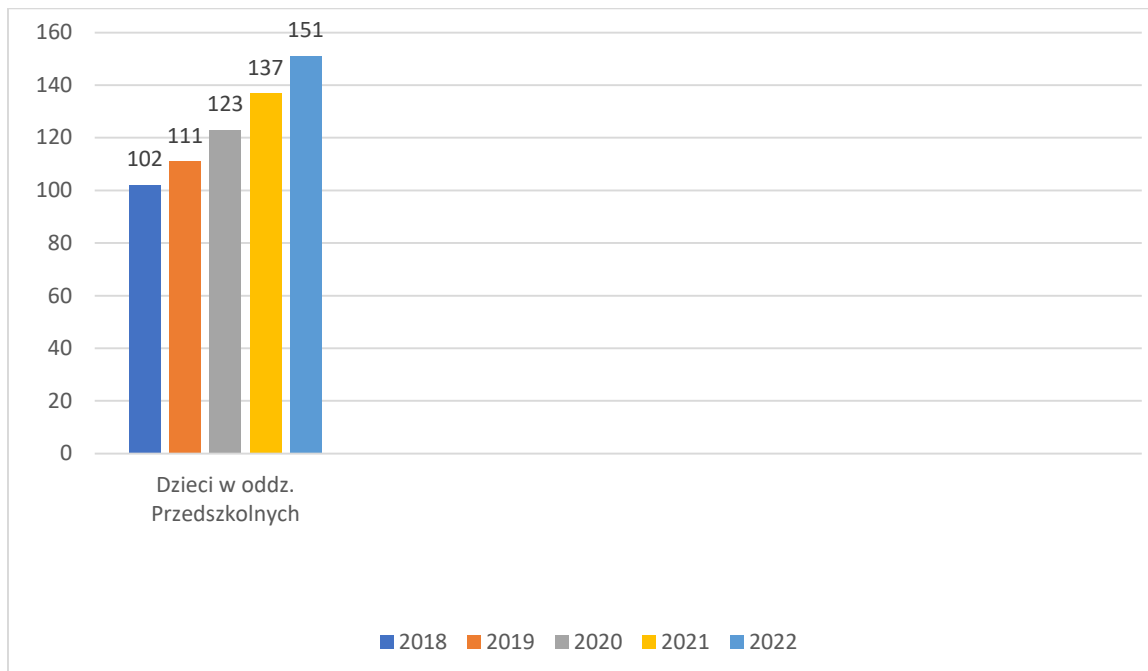
W Publicznej Szkole Podstawowej im. Jarosława Dąbrowskiego w Krzętowie w 2022 roku istniało 8 oddziałów, w tym 1 oddział przedszkolny. Do szkoły na dzień 31 grudnia uczęszczało 79 uczniów, w tym 24 dzieci z oddziału przedszkolnego. Zatrudnionych było 20 nauczycieli w przeliczeniu 14,45 etatu w tym: 14 nauczycieli w pełnym wymiarze godzin oraz 6 nauczycieli w niepełnym wymiarze, w tym jeden nauczyciel przebywał na urlopie dla poratowania zdrowia, a 2 nauczycieli zostało zatrudnionych na zastępstwo. Skład kadry pedagogicznej na dzień 31 grudnia 2022 stanowiło:

- 11 nauczycieli dyplomowanych,
- 5 nauczycieli mianowanych,
- 4 nauczycieli początkujących.

Wykres nr 5 - Liczba dzieci w szkołach 2018 – 2022¹⁴

Wykres nr 6 - Dzieci w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych¹⁵

¹⁴ www.stat.gov.pl

¹⁵ Tamże.

Konkluzje:

Rozwój edukacji i szkolnictwa na obszarach wiejskich ma ogromne znaczenie dla społeczności wiejskich i ich przyszłości. Oto kilka kluczowych aspektów, które podkreślają znaczenie tego rozwoju:

- ❖ **Równość szans:** Dostęp do wysokiej jakości edukacji jest kluczowy dla zapewnienia równych szans rozwoju dla wszystkich dzieci, niezależnie od miejsca zamieszkania. Rozwinięte szkolnictwo na obszarach wiejskich pomaga zrównać szanse edukacyjne między wiejskimi i miejskimi obszarami;
- ❖ **Wzmacnianie społeczności lokalnych:** Szkoły na obszarach wiejskich pełnią funkcję nie tylko jako miejsce nauki, ale także jako ważne centra społeczne. Stanowią miejsce spotkań, integracji i współpracy dla lokalnych społeczności, przyczyniając się do wzmocnienia więzi społecznych i lokalnego kapitału społecznego;
- ❖ **Zwalczanie ubóstwa i migracji:** Dobre wykształcenie może pomóc mieszkańcom obszarów wiejskich w zdobyciu lepszych perspektyw zawodowych i uniezależnieniu się od rolnictwa jako głównego źródła utrzymania. Inwestycje w edukację na wsiach mogą zmniejszyć ryzyko ubóstwa i migracji do miast, wspierając rozwój lokalnej gospodarki i infrastruktury;
- ❖ **Ochrona dziedzictwa kulturowego:** Szkoły na obszarach wiejskich mogą odegrać ważną rolę w przekazywaniu lokalnego dziedzictwa kulturowego i tradycji z pokolenia na pokolenie. Dzięki edukacji, dzieci i młodzież mogą poznać i docenić swoją kulturę, język, zwyczaje oraz tradycyjne umiejętności rzemieślnicze, co przyczynia się do zachowania i ochrony lokalnej tożsamości;
- ❖ **Rozwój zrównoważonej społeczności wiejskiej:** Edukacja może wpływać na świadomość ekologiczną i zrównoważony rozwój. Nauczanie o ochronie środowiska, rolnictwie ekologicznym, energii odnawialnej i innym zrównoważonych praktykach może przyczynić się do rozwoju społeczności wiejskich, które są bardziej ekologiczne i świadome znaczenia ochrony środowiska naturalnego.

Znaczenie edukacji i szkolnictwa na obszarach wiejskich jest niezwykle istotny dla równego rozwoju społecznego, gospodarczego i kulturalnego. Inwestycje w infrastrukturę szkolną, wysoko wykwalifikowanych nauczycieli, dostęp do nowoczesnych narzędzi edukacyjnych oraz promowanie lokalnej tożsamości i dziedzictwa kulturowego mogą przyczynić się do wzmocnienia społeczności wiejskich i stymulacji ich rozwoju.

Gmina Wielgomłyny posiada dobrze rozwiniętą sieć placówek edukacyjnych. Szkoły podejmują się realizacji różnych inicjatyw i projektów, tak aby zajęcia były jak najbardziej atrakcyjne. W placówce działają koła zainteresowań, uczniowie biorą udział w zawodach

sportowych, olimpiadach przedmiotowych. Szkoły są także sukcesywnie zaopatrywane w nowoczesny sprzęt multimedialny.

Gospodarka i przedsiębiorczość

Gmina Wielgomłyny jest obszarem typowo rolniczym. Przeważają nieduże firmy usługowe, handlowe. Większość z ich to firmy mikro i małe. Na terenie gminy aktywnie działają dwie firmy zatrudniające powyżej 50 osób.

Wykres nr 7 - Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą 2018 – 2022¹⁶

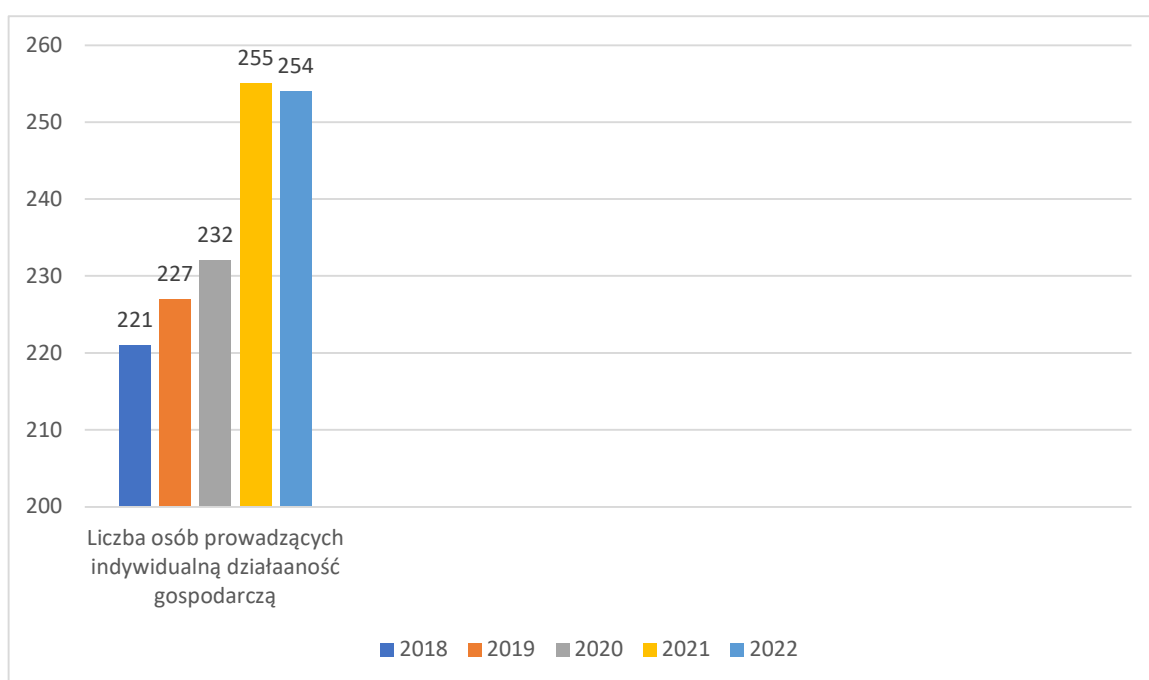

Tabela nr 6 - Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007¹⁷

Lata	2018	2019	2020	2021	2022
Ogółem	275	289	294	317	322
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	12	14	12	15	16

¹⁶www.stat.gov.pl

¹⁷ Tamże.

Przemysł i budownictwo	102	107	115	126	132
Pozostała działalność	161	168	167	176	174

Tabela nr 7 - Podmioty wg sektorów własnościowych¹⁸

	2018	2019	2020	2021	2022
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	275	289	294	317	322
Sektor publiczny - ogółem	11	10	10	10	10
Sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	7	6	6	6	6
Sektor prywatny - ogółem	263	278	283	306	311
Sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	221	227	232	255	254
Sektor prywatny -	7	7	7	7	11

¹⁸ Tamże.

spółki handlowe					
Sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	1	1
Sektor prywatny - spółdzielnie	2	2	2	2	2
Sektor prywatny - fundacje	1	1	1	1	2
Sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	19	19	19	19	20

Tabela nr 8 - Podgrupa: Podmioty wg klas wielkości¹⁹

Wielkość zatrudnienia	2018	2019	2020	2021	2022
Ogółem	275	289	294	317	322
0-9	263	277	282	305	309
10-49	10	10	10	10	11
50-249	2	2	2	2	2

Konkluzje:

Przedsiębiorczość w Gminie Wielgomłyny może odegrać kluczową rolę w stymulowaniu lokalnego rozwoju gospodarczego, tworzeniu miejsc pracy i wzbogacaniu społeczności.

¹⁹ www.stat.gov.pl

Istotne aspekty dotyczące przedsiębiorczości, na które gmina może mieć wpływ i przyczynić się do jego rozwoju:

- ❖ Wsparcie dla lokalnych przedsiębiorców: Gmina może stymulować przedsiębiorczość poprzez udzielanie wsparcia i zachęty dla lokalnych przedsiębiorców. Może to obejmować ulgi podatkowe, dotacje na rozwój biznesu, wsparcie techniczne i doradcze oraz ułatwienia w procesach załatwiania formalności;
- ❖ Tworzenie stref inwestycyjnych: Gmina może planować i rozwijać strefy inwestycyjne, które przyciągną nowe firmy i inwestorów. Dobrze skomunikowane, z dostępem do infrastruktury i dogodnym położeniem, mogą przyciągać przedsiębiorstwa z różnych sektorów gospodarki;
- ❖ Wspieranie lokalnych produktów i usług: Gmina może promować lokalne produkty i usługi, wspierając lokalnych producentów i usługodawców. To może przyczynić się do wzrostu lokalnej gospodarki i zachęcić mieszkańców do wspierania lokalnych przedsiębiorców;
- ❖ Partnerstwo z instytucjami edukacyjnymi: Współpraca z lokalnymi szkołami, uczelniami i ośrodkami edukacyjnymi może pomóc w rozwijaniu kompetencji i umiejętności potrzebnych w biznesie oraz tworzeniu ścieżek kariery dla młodych mieszkańców;
- ❖ Rozwój turystyki i agroturystyki: Gmina może rozwijać turystykę i agroturystykę, promując atrakcje i walory turystyczne regionu. To może przyciągnąć turystów, generując nowe możliwości dla lokalnych przedsiębiorców, takich jak restauracje, hotele, lokalne przewodnictwo i usługi rekreacyjne;
- ❖ Inwestowanie w infrastrukturę: Dobra infrastruktura, zarówno drogowa, jak i technologiczna, jest niezbędna dla rozwoju przedsiębiorczości. Gmina może inwestować w poprawę infrastruktury, co ułatwi prowadzenie działalności gospodarczej i przyciągnie inwestorów.

Przedsiębiorczość może być ważnym motorem rozwoju gminy, wspierając zrównoważony wzrost i poprawę jakości życia mieszkańców. W gminie Wielgomłyny można odnotować rosnącą liczbę działających firm. Od 2018 r. liczba rejestrowanych działalności gospodarczych stale rośnie. Zdecydowana większość to usługi, handlowe mikro przedsiębiorstwa.

W 2022 r. podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności wyniosło 742, dla porównania w 2018 r. było to 598 .

Warto dodać, że atrakcyjność inwestycyjną powiatu radomszczańskiego zdecydowanie zwiększa występowanie na terenie miasta Radomsko podstrefy Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna zajmuje powierzchnię 1339 ha i obejmuje swoim zasięgiem województwo łódzkie, wschodnią część województwa wielkopolskiego i zachodnią część województwa mazowieckiego. Oferuje zlokalizowane

w centrum Polski, świetnie skomunikowane, atrakcyjne tereny pod inwestycje przemysłowe i wybrane usługi.

Rynek pracy i bezrobocie

Sytuacja na rynku pracy w Gminie Wielgomłyny jest zbliżona do sytuacji w całym powiecie radomszczańskim. Na koniec 2022 r. najwyższe bezrobocie było w mieście Radomsko 891 osób, Gminie Radomsko 106 osób, Gminie Gidle 118 osób. W Gminie Wielgomłyny wyniosło 70 osób.

Stopa i poziom bezrobocia na koniec maja 2023 przedstawiały się następująco²⁰:

- Kraj 5,1%
- Województwo Łódzkie 5,5%
- Powiat Radomszczański 5,5%.

Patrząc na dane statystyczne na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba osób pozostających bez pracy jest na stałym poziomie i zmiany są nieduże od 83 osób w 2018 r. do 70 osób w 2022 r.

Tabela nr 9 – Liczba bezrobotnych w latach 2018 – 2022²¹

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób bezrobotnych ogółem	83	66	81	78	70
W tym kobiety	53	42	46	51	45

Na uwagę zasługuje jednak wysoki odsetek bezrobotnych kobiet, co niestety jest częstym zjawiskiem na obszarach wiejskich oddalonych od większych miast.

²⁰ <https://radomsko.praca.gov.pl/stopa-i-poziom-bezrobocia>

²¹ www.stat.gov.pl

Tabela nr 10 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci²²

Liczba osób w %	2018	2019	2020	2021	2022
Ogółem	3	2,4	3,1	3	2,7
Mężczyźni	1,9	1,5	2,4	1,8	1,7
Kobiety	4,4	3,5	4	4,5	4

Konkluzje:

Barometr zawodów w powiecie radomszczańskim²³

Barometr zawodów to jednoroczna prognoza sytuacji w zawodach. Barometr dzieli zawody na trzy grupy: deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe.

Zawody deficytowe to takie, w których liczba wolnych miejsc pracy jest większa niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej pracodawcom znaleźć kandydatów do pracy)

Zawody zrównoważone to te, w których liczba wolnych miejsc pracy jest zbliżona do liczby osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców.

Zawody nadwyżkowe, w których liczba wolnych miejsc jest mniejsza niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej osobom poszukującym pracy znaleźć zatrudnienie).

Prognoza na rok 2023 w powiecie radomszczańskim:

Deficyt poszukujących pracy

- ✓ Kierownicy ds. produkcji
- ✓ Kucharze
- ✓ Lekarze
- ✓ Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych
- ✓ Operatorzy obrabiarek skrawających
- ✓ Operatorzy urządzeń dźwigowo-transportowych
- ✓ Piekarze
- ✓ Pielęgniarki i położne
- ✓ Projektanci wzornictwa przemysłowego i operatorzy CAD

²² Tamże.

²³

<https://radomsko.praca.gov.pl/documents/1842191/4532964/Raport.%20Badanie%20rynku%20pracy%20powiatu%20radomszcza%C5%84skiego%202022.pdf/686b3306-343f-4f07-a6d9-e0fb423618f9?t=1674132667273>

- ✓ Psycholodzy i psychoterapeuci
- ✓ Specjaliści ds. zarządzania zasobami ludzkimi i rekrutacji
- ✓ Specjaliści elektroniki, automatyki i robotyk.

Zgodnie ze szczegółowym badaniem sytuacji na rynku pracy na obszarze powiatu radomszczańskiego do rekomendowanych działań należy zaliczyć²⁴:

- 1) Reorientacja zawodowa osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach lub kwalifikacjach niedostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy oraz osób bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego;
- 2) Zwiększenie szans na zatrudnienie osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia;
- 3) Zwiększenie zatrudnienia osób bezrobotnych w wieku do 30 lat;
- 4) Promowanie zatrudnienia kobiet powracających na rynek pracy po urodzeniu dziecka;
- 5) Wspieranie mobilności przestrzennej osób bezrobotnych;
- 6) Zintensyfikowanie współpracy z lokalnymi pracodawcami (szczególnie mniejszymi prywatnymi przedsiębiorstwami) – usprawnienie przepływu informacji.

Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgomłynach jest jednostką organizacyjną Gminy Wielgomłyny, utworzoną do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zadań wynikających z innych ustaw przekazywanych do realizacji przez Wójta Gminy. Świadczenia z pomocy społecznej udzielane są na wniosek osoby zainteresowanej lub innej osoby za zgodą osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego. W szczególnych przypadkach może być udzielana z urzędu. Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. określa formy pomocy i kryteria dostępu tj. kryteria dochodowe, uprawniające do świadczeń oraz dysfunkcję tj. okoliczność zapisaną w art. 7, która powoduje, że osoba sama nie jest w stanie przezwyciężyć trudności. Określa również wysokość świadczeń obligatoryjnych, wyjątek stanowią świadczenia fakultatywne; jest to pomoc w formie zasiłku celowego, gdzie rozmiar pomocy uzasadniony jest od posiadanych środków. Pomoc przyznawana jest w formie decyzji administracyjnej na podstawie przeprowadzonego wywiadu środowiskowego przez pracownika socjalnego. Zadania z zakresu pomocy społecznej dzielą się na zadania zlecone i własne gminy.

Celem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest:

²⁴ Tamże.

1. Umożliwianie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości;
2. Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia się oraz integracji ze środowiskiem;
3. Prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej.

Ponadto GOPS wykonuje zadania własne Gminy i zadania zlecone wynikające między innymi z:

1. ustawy o pomocy społecznej
2. ustawy o świadczeniach rodzinnych
3. ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
4. ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłku dla opiekuna
5. ustawy o dodatkach mieszkaniowych
6. ustawy o systemie oświaty
7. ustawy o karcie dużej rodziny
8. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
9. program państwa w zakresie dożywiania
10. ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci
11. ustawy o dodatku osłonowym
12. ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa
13. ustawy o dodatku węglowym
14. ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw

W 2022 r. z pomocy społecznej skorzystały 133 rodziny, w tym świadczenia pieniężne 89 osób, świadczenia niepieniężne 88 osób. W porównaniu do poprzednich lat zauważalny jest jednak spadek liczby rodzin objętych środowiskową pomocą.

Tabela nr 11 - Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego²⁵

Liczba gospodarstw domowych	2018	2019	2020	2021
Ogółem	180	173	150	145
Poniżej kryterium dochodowego	130	120	101	101
Powyżej kryterium dochodowego	50	53	49	44

Konkluzje:

Rozwiązywanie problemów społecznych to zadanie trudne, wymagające ściśle związanej diagnozy problemów na danym obszarze. W tym procesie kluczową rolę odgrywa dobra współpraca między Urzędem Gminy a GOPS-em. Podczas diagnozy problemów konieczne jest natychmiastowe rozważenie kwestii związanych z propozycjami rozwiązań, takich jak programy mające na celu wyjście z ubóstwa, wsparcie dla osób bezrobotnych oraz pomoc dla osób niepełnosprawnych. Przemoc domowa stanowi również zauważalny problem w gminie Wielgomłyny.

W gminie Wielgomłyny pomoc społeczna została uznana za ważną część polityki samorządowej. Czynniki zewnętrzne, takie jak zła sytuacja gospodarcza, bezrobocie, uzależnienia oraz czynniki wewnętrzne, takie jak brak aktywności, migracje młodzieży do miast i starzenie się społeczeństwa, mają niekorzystny wpływ na sytuację mieszkańców. Te zjawiska mogą prowadzić do wzrostu patologii, takich jak alkoholizm i przemoc, oraz pogłębiać frustracje wśród mieszkańców. Dlatego strategia ma na celu opracowanie metod, które znacząco podniosą standard życia w gminie oraz skutecznie przeciwdziałają rozprzestrzenianiu się negatywnych zjawisk społecznych.

W celu realizacji celów w zakresie polityki społecznej, gmina będzie realizować inwestycje, wspierane przez fundusze z Unii Europejskiej oraz krajowe. Ponadto, gmina będzie podejmować działania organizacyjne, współpracując z istniejącymi instytucjami społecznymi, takimi jak GOPS, GKRPA, szkoły, Policja, służba zdrowia. Napotykać szanse na poprawę

²⁵ Tamże.

sytuacji społecznej w gminie, konieczne jest oparcie przeciwdziałania problemom społecznym na:

- Poprawie standardu życia mieszkańców gminy.
- Realizacji planowanych inwestycji w zakresie poprawy dostępności do opieki medycznej, kultury, rekreacji oraz usług bytowych, urzędowych i mieszkaniowych. Te inwestycje mogą być sfinansowane dzięki funduszom pomocowym z Unii Europejskiej i krajowych.
- Zapewnieniu możliwości funkcjonowania w społeczeństwie osobom, które nie są w stanie same o siebie zadbać lub potrzebują wsparcia, takim jak osoby niepełnosprawne i osoby z zaburzeniami psychicznymi, osoby chore i osoby starsze.
- Stworzeniu warunków umożliwiających każdemu potrzebującemu uzyskanie odpowiedniej pomocy finansowej, prawnej oraz opiekuńczej. Ważne jest, aby ta pomoc nie doprowadzała do długotrwałej marginalizacji odbiorców, ale aktywizowała ich i wspierała w pełnieniu ról społecznych. Głównym celem jest wyprowadzenie rodzin czy osób z tzw. grupy ryzyka.
- Doksztalceniu i doskonaleniu zawodowym kadry w GOPS, GKRPA oraz, w miarę możliwości, opiekunów społecznych i wolontariuszy.

Dzięki konsekwentnemu działaniu w oparciu o te założenia, gmina Wielgomłyny ma szansę znacznie poprawić sytuację społeczną swoich mieszkańców i przyczynić się do budowania lepszej przyszłości dla całej społeczności.

Ochrona zdrowia

Mieszkańcy gminy korzystają z opieki zdrowotnej prowadzonej przez Gminny Ośrodek Zdrowia w Wielgomłynach przy ul. Radomszczańskej 7, który zapewnia pacjentom dostęp do świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej udzielanych na podstawie umów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia. W ramach POZ zapewnia świadczenia profilaktyczno-lecznicze lekarza rodzinnego, lekarza chorób wewnętrznych, lekarza pediatri oraz pielęgniarek i położnych środowiskowo-rodzinnych, realizowane w formie lekarskich porad ambulatoryjnych, wizyt domowych, ambulatoryjnej i domowej opieki pielęgniarskiej oraz położniczej, szczepień profilaktycznych, objęcia populacyjnymi programami profilaktycznymi.

Specjalistyczne usługi medyczne dla mieszkańców gminy Wielgomłyny świadczy Szpital Powiatowy w Radomsku, Radomsko ul. Jagiellońska 36, Przedbórz, ul. Częstochowska 25.

Tabela nr 12 – Udzielone porady²⁶

2018	2019	2020	2021	2022
22 034	22 053	18 157	19 839	21 884

Konkluzje: Sprawiedliwy system opieki zdrowotnej powinien zapewniać równy dostęp do opieki zdrowotnej, niezależnie od potrzeb zdrowotnych, zasobów finansowych czy miejsca zamieszkania. Fakt mieszkania na terenach wiejskich nie powinien więc mieć wpływu na możliwość korzystania ze świadczeń ochrony zdrowia. Jednak praktyka potwierdza, że istnieją różnice pomiędzy obszarami miejskimi a wiejskimi nie tylko w zakresie statusu społeczno-ekonomicznego mieszkańców, lecz także w dostępie do opieki zdrowotnej. Podstawowe problemy w tym obszarze to brak wykwalifikowanych pracowników służby zdrowia, odległość od głównych centrów medycznych, ograniczony dostęp do specjalistycznych usług zdrowotnych, profilaktyki i promocji zdrowia, gorsze wyposażenie jednostek ochrony zdrowia w sprzęt diagnostyczny, mniejsza liczba aptek, a przez to gorszy dostęp do niezbędnych leków oraz bariery finansowe związane z niższym dochodem i dodatkowymi kosztami będącymi konsekwencją peryferyjnego położenia²⁷. Tym bardziej na in plus działa fakt, że mieszkańcy gminy mają zapewniony bezpośredni dostęp do podstawowej opieki medycznej

Organizacje pozarządowe, kultura, sport, turystyka i rekreacja

Organizacja pozarządowe

Na obszarach wiejskich organizacje pozarządowe odgrywają ważną rolę w kształtowaniu sytuacji lokalnych społeczności. Prym wiodą tutaj stowarzyszenia ukierunkowane na rozwój, promocję, sport. Istotną częścią są Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich, Kluby Sportowe.

Na terenie Gminy Wielgomłyny działają następujące organizacje pozarządowe:

1) Ochotnicza Straż Pożarna:

Wielgomłyny

Krzętów

Myśliwców

Sokoła Góra

Zagórze

Karczów

²⁶ www.stat.gov.pl

²⁷ https://urk.edu.pl/zasoby/98/2017_z4_a09.pdf

Kruszyna
Niedośpielin
Pratkowice
Rogi
Rudka
Trzebce

Ochotnicze Straże Pożarne (OSP) są niezwykle istotnym elementem systemu ochrony przeciwpożarowej w wielu krajach, w tym w Polsce. Mają one szeroką gamę ról i odpowiedzialności, zarówno na poziomie lokalnym, jak i ogólnokrajowym. Oto kilka kluczowych ról, jakie pełnią ochotnicze straże pożarne:

- Społeczne zaangażowanie: OSP odgrywają ważną rolę w społecznościach, w których działają. Członkowie OSP często angażują się w działania charytatywne, organizują imprezy społeczne, wspierają lokalne inicjatywy i aktywnie uczestniczą w życiu społecznym.

Wszystkie te role mają na celu ochronę życia, mienia i środowiska naturalnego. Ochotnicze Straże Pożarne są niezastąpionym elementem systemu ochrony przeciwpożarowej, zapewniając bezpieczeństwo społeczności lokalnych i reagując na sytuacje awaryjne.

2) Koła Gospodyń Wiejskich²⁸:

Koło Gospodyń Wiejskich w Rogach
Koło Gospodyń Wiejskich SOKOLANKI
Koło Gospodyń Wiejskich PRATKOWIANKI
Koło Gospodyń Wiejskich w Wielgomłynach
Koło Gospodyń Wiejskich WOLA KUŹNIEWSKA
Koło Gospodyń Wiejskich PANIE Z TRZEBIEC
Koło Gospodyń Wiejskich w Kolonii Myśliwczów
Koło Gospodyń Wiejskich ZAGÓRZANKI w Zagórze
Koło Gospodyń Wiejskich SZPRYCHY w Niedośpielinie
Koło Gospodyń Wiejskich Rudka nad Pilicą
Koło Gospodyń Wiejskich Kruszyńianki

Koła Gospodyń Wiejskich (KGW) są organizacjami społeczno-kulturalnymi, skupiającymi głównie kobiety, które działają na terenach wiejskich. Mają one wiele różnych

²⁸ <https://krkgw.arimr.gov.pl/?#>

ról i funkcji w społecznościach wiejskich, a ich główne cele to rozwój wsi, poprawa warunków życia, edukacja, promocja tradycji i kultury lokalnej oraz wzmacnianie roli kobiet w społeczeństwie.

Role i działania podejmowane przez KGW:

- Edukacja i szkolenia: Koła Gospodyń Wiejskich organizują różnego rodzaju kursy, warsztaty i szkolenia, które mają na celu podniesienie umiejętności i wiedzy członków, zwłaszcza w obszarach związanych z rolnictwem, ogrodnictwem, przetwórstwem żywności, zdrowiem, żywieniem, rękodziełem i innymi dziedzinami;
- Promocja zdrowego stylu życia: KGW często angażują się w działania związane ze zdrowiem i żywieniem, propagując zdrowe nawyki żywieniowe, aktywność fizyczną i dbanie o dobre samopoczucie. Organizują m.in. spotkania, pokazy, czy konkursy kulinarno-środowiskowe;
- Kulturowanie tradycji i kultury: KGW pełnią istotną rolę w zachowywaniu i promocji lokalnych tradycji, zwyczajów i kultury wiejskiej. Mogą organizować występy artystyczne, warsztaty folklorystyczne, konkursy wiedzy o regionie czy wystawy rękodziela ludowego;
- Aktywność społeczna: Koła Gospodyń Wiejskich angażują się w różne inicjatywy społeczne, takie jak organizacja festynów, imprez lokalnych, a także wspieranie lokalnej społeczności w sytuacjach kryzysowych czy organizowanie akcji charytatywnych;
- Rozwój lokalnej przedsiębiorczości: KGW wspierają rozwój lokalnej gospodarki i przedsiębiorczości poprzez promowanie produktów i usług lokalnych producentów. Często organizują targi, stoiska lokalne czy inicjatywy promocyjne, które mają na celu wspieranie lokalnych małych przedsiębiorstw i rzemieślników;
- Współpraca z innymi organizacjami: KGW często nawiązują współpracę z innymi organizacjami społecznymi, takimi jak stowarzyszenia rolników, szkoły, urzędy gminne czy organizacje charytatywne. Wspólnie podejmują różnorodne działania, mające na celu rozwój wsi i poprawę jakości życia jej mieszkańców.

KGW stanowią ważny element społeczności wiejskich, wspierając rozwój lokalny, promując kulturę i tradycje, angażując się w edukację oraz wzmacniając rolę kobiet w życiu społecznym.

Kultura

Na terenie Gminy Wielgomłyny działają instytucje kultury:

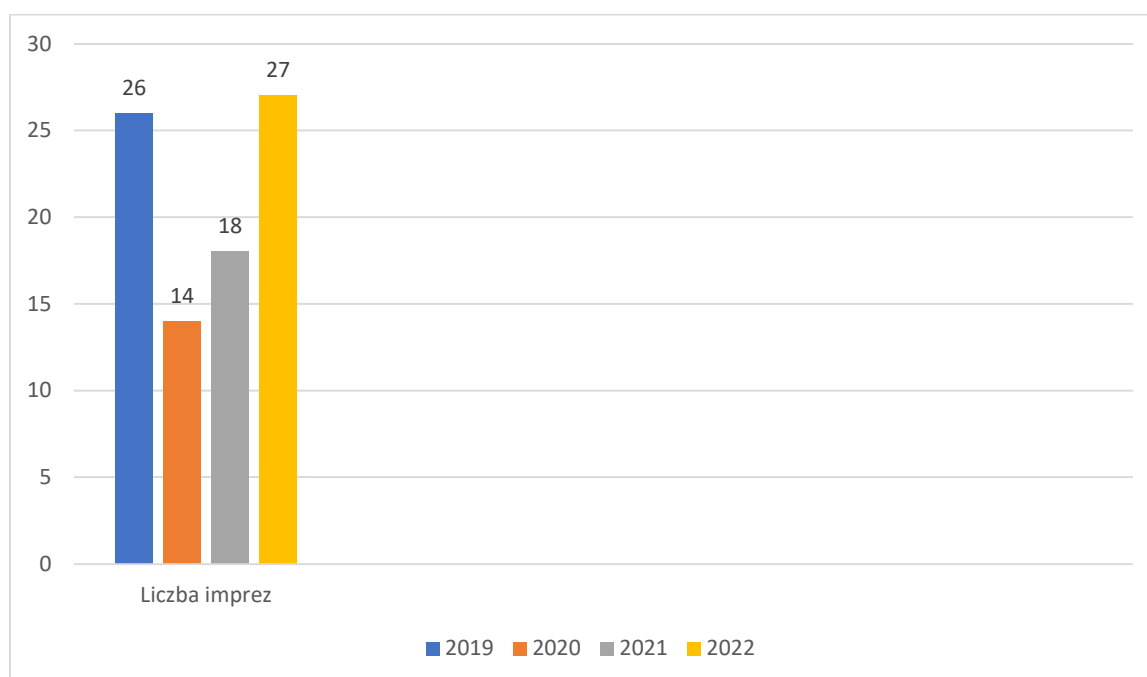
- 1) Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Wielgomłynach;

2) Gminna Biblioteka Publiczna w Wielgomłynach.

Ad.1 GOKiS w Wielgomłynach zapewnia mieszkańcom gminy dostęp do różnorodnych aktywności kulturalnych i sportowych. Ośrodek zajmuje się organizacją wydarzeń kulturalnych, sportowych, działalnością animacyjną. Do głównych zadań można zaliczyć:

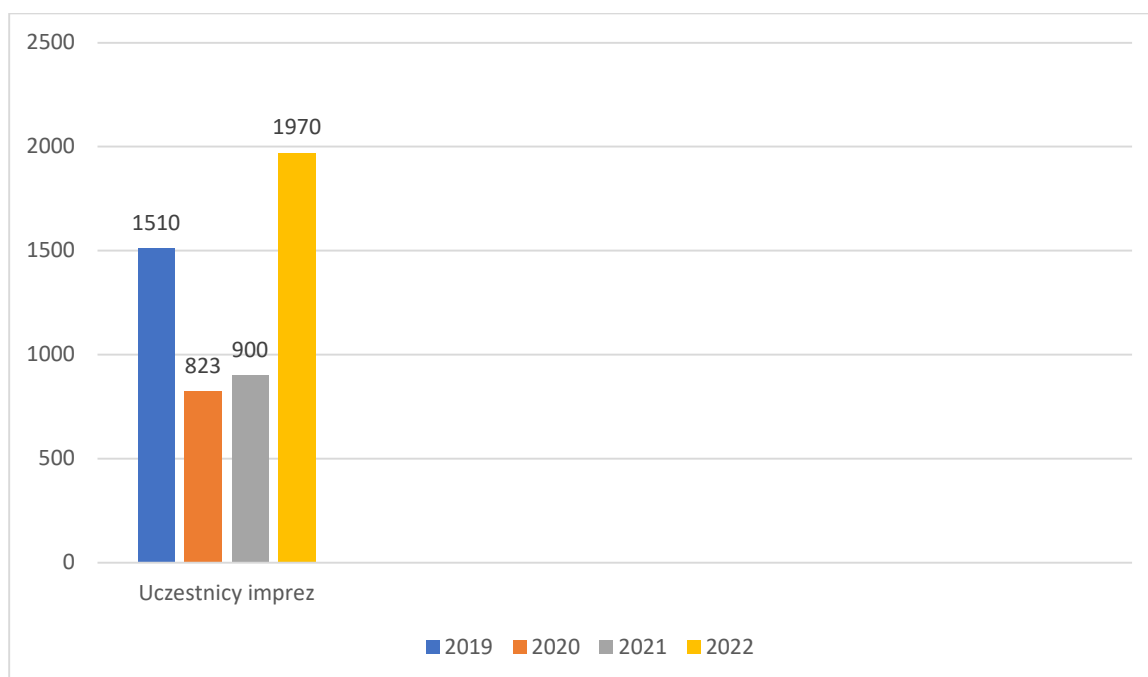
- Organizacja wydarzeń kulturalnych: występy, koncerty, czy warsztaty artystyczne;
- Zajęcia sportowe;
- Konkursy i turnieje;
- Aktywizacja społeczności lokalnej;
- Współpraca z artystami i instruktorami;
- Zarządzanie obiektami: budynek GOKiS w Wielgomłynach, budynek filii w Zagórzcu, świetlica wiejska w Karczowie;
- Współpraca z instytucjami i organizacjami zewnętrznymi: Nawiązywanie współpracy z innymi ośrodkami kultury, klubami sportowymi, szkołami, instytucjami kulturalnymi i sportowymi na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym;
- Udział w projektach zewnętrznych: Współuczestnictwo w projektach związanych z kulturą i sportem, które są współfinansowane przez różnego rodzaju fundusze i programy grantowe.

Wykres nr 8 - Liczba imprez²⁹

²⁹ www.stat.gov.pl

Wykres nr 9 - Liczba uczestników imprez³⁰

Ośrodek prowadzi cykliczne zajęcia obejmujące:

- Naukę języka angielskiego dla dzieci;
- Warsztaty muzyczne: nauka gry na instrumentach muzycznych strunowych i klawiszowych;
- Zajęcia plastyczne;
- Zajęcia taneczne;
- Zajęcia kulinarne;
- Aerobik dla dorosłych;
- Zajęcia świetlicowe dla dzieci i dorosłych.

Ośrodek uczestniczy również w projektach zewnętrznych w 2022 r. były to:

- Projekt „Kolorem przez Wielgomłyny” w ramach programu „Równać szanse” realizowanym przez Fundację Civis Polonus;
- Projekt „Wymarzone wakacje w GOKiS”, w ramach dofinansowania ze środków Fundacji Lotto.

Przy GOKiS działają dwa zespoły muzyczne:

- Zespół ludowy „Z okolic Młyna”;

³⁰ Tamże.

- Zespół młodzieżowy „Niezły Młyn”.

Wykaz działań realizowanych przez GOKiS w 2022 r.:

- Wycieczki do Częstochowy;
- Zabawa karnawałowa;
- Konkurs Wielkanocny;
- Przegląd Pieśni Maryjnych i o Matce;
- Dzień Dziecka;
- Wycieczka do Zakopanego;
- Wycieczka na Górę Chełmno;
- Wycieczka do Chorzowa;
- Wycieczki rowerowe po gminie;
- Wycieczka do Wrocławia;
- Dożynki;
- Akademia z okazji Dnia Niepodległości;
- Dzień Seniora;
- Spotkanie ze Św. Mikołajem;
- Wigilia.

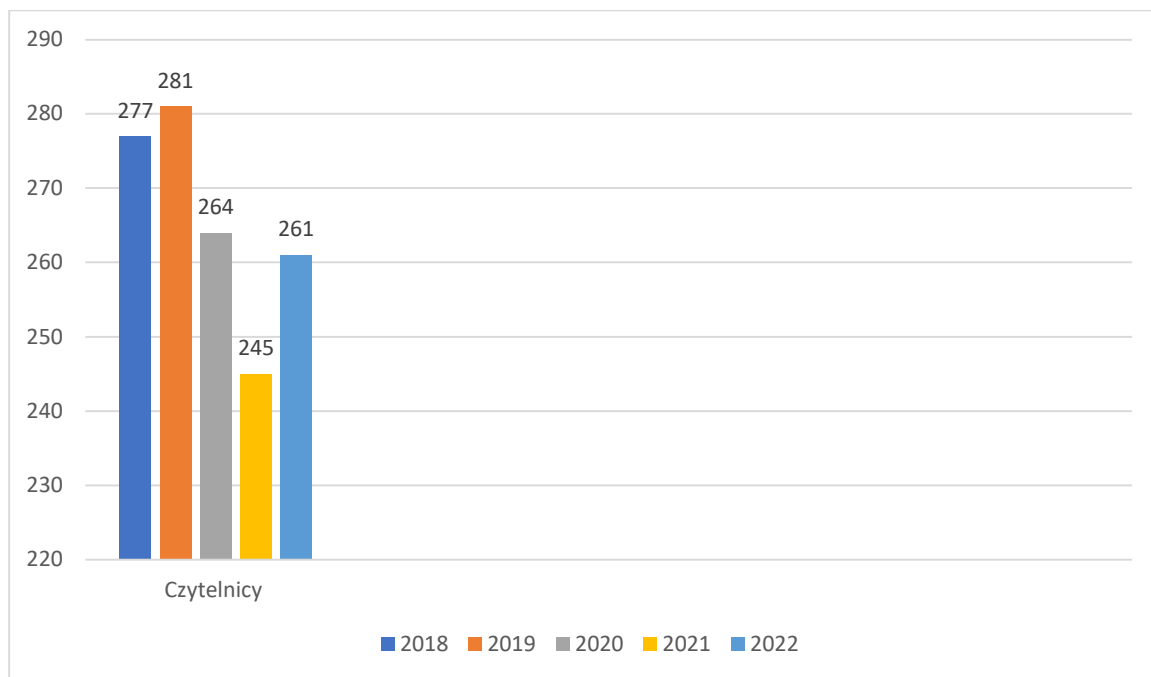
Ad. 2 Biblioteka jest samodzielną, gminną jednostką kultury wpisaną do rejestru instytucji kultury prowadzonej przez Gminę Wielgomłyny. Biblioteka zapewnia dostęp do materiałów bibliotecznych i informacji mieszkańcom gminy. Służy rozwijaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych społeczności gminnej, upowszechnianiu wiedzy i kultury. Bogaty księgozbiór podręczny przyciąga czytelników pozycjami z różnych dziedzin wiedzy. Oferuje dzieciom i młodzieży pełen zestaw lektur. Młodzież akademicka znajduje u nas podręczniki i materiały z takich dziedzin jak: pedagogika, psychologia, filozofia, socjologia ekonomia, ochrona środowiska. Dla miłośników beletrystyki oferujemy bogate zbiory literatury polskiej i obcej. Prenumerujemy także czasopisma.

Biblioteka znajduje się w budynku GOKiS przy ul. Rynek 1 w Wielgomłynach. Na dzień 31.12.2022 r. księgozbiór 8984 wolumenów. Biblioteka przy wsparciu gminy stara się podejmować działania promujące czytelnictwo, kupowane są nowe pozycje książkowe w 2022 r. było to 179 pozycji.

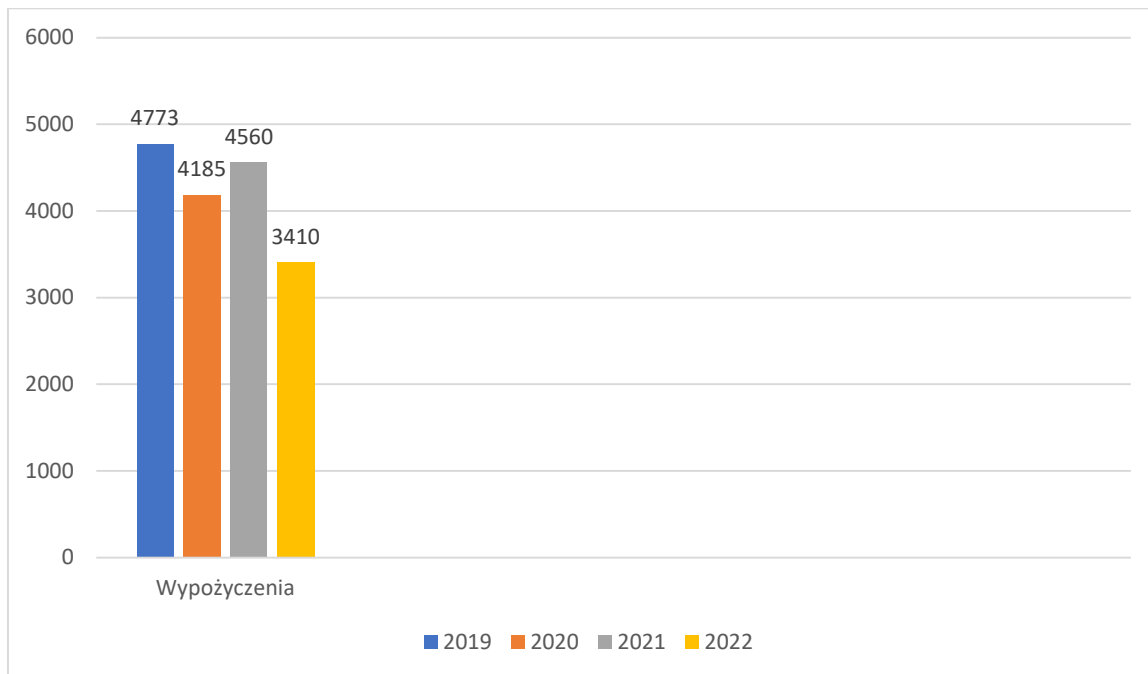
W 2022 r. z biblioteki skorzystało 261 czytelników, którzy wypożyczyli na zewnątrz 3465 zbiorów (książek i czasopism).

W 2020 r. było 264 czytelników i zanotowano 4715 wypożyczeń. W 2021 r. było to 245 osób, którzy wypożyczyli 4910 książek i czasopism.

Wykres nr 10 - Czytelnicy w ciągu roku³¹

Wykres nr 11 - Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz³²

³¹ Tamże.

³² Tamże.

Działalność kulturalno – oświatowa biblioteki koncentruje się na organizacji imprez związanych z czytelnictwem. Wydarzenia są najczęściej współorganizowane we współpracy ze szkołami. Można do nich zaliczyć wystawy, prelekcje, organizacja Dnia Dziecka, organizacja wydarzeń podczas wakacji, lekcje biblioteczne.

Konkluzje:

Posiadanie przez gminę ośrodka kultury i sportu zwłaszcza na obszarze wiejskim jest ważne, bo stanowi on de facto centrum społeczno-kulturalnym, które wspiera rozwój społeczności, zachowuje dziedzictwo kulturowe, pobudza kreatywność i aktywność artystyczną, oraz poprawia jakość życia mieszkańców wsi. Jego działalność odgrywa istotną rolę dla społeczności lokalnej i rozwoju obszaru wiejskiego. Działalność GOKiS w Wielgomłynach przyczynia się do:

- ✓ Zachowania dziedzictwa kulturowego: Ośrodek kultury odgrywa kluczową rolę w zachowaniu i promowaniu tych wartości, poprzez organizację wydarzeń kulturalnych;
- ✓ Wspieranie twórczości lokalnych artystów: Ośrodek kultury może być platformą dla lokalnych artystów, dając im możliwość prezentacji swojej pracy i zdobywania większego uznania wśród społeczności lokalnej i szerzej;
- ✓ Aktywizacja społeczności: Działania kulturalne i artystyczne organizowane przez ośrodek kultury są doskonałą okazją do zaangażowania mieszkańców w aktywność społeczną. Wspólne uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych wzmacnia więzi społeczne i tworzy poczucie wspólnoty;
- ✓ Rozwój turystyki: Ośrodki kultury na wsi mogą przyciągać turystów, którzy są zainteresowani poznawaniem lokalnej kultury, tradycji i dziedzictwa. W ten sposób ośrodek kultury może stanowić ważny element rozwoju turystyki wiejskiej;
- ✓ Edukacja i rozwój osobisty: Oferowanie różnorodnych zajęć artystycznych, kulturalnych i edukacyjnych pozwala mieszkańcom na rozwijanie swoich umiejętności, zdobywanie nowych doświadczeń i poszerzanie swojej wiedzy;
- ✓ Przeciwdziałanie marginalizacji: Dla niektórych wsi, zwłaszcza tych odległych czy słabo rozwiniętych, ośrodek kultury może być jedynym miejscem, które oferuje dostęp do sztuki, kultury i rozrywki. To ważne, aby nie dopuścić do marginalizacji tych społeczności i umożliwić im pełniejszy dostęp do różnorodnych doświadczeń;
- ✓ Poprawa jakości życia: Kultura i aktywność artystyczna mają pozytywny wpływ na jakość życia mieszkańców. Tworzenie i uczestnictwo w kulturalnych wydarzeniach przyczynia się do poprawy samopoczucia, zdrowia psychicznego i ogólnego zadowolenia z życia;
- ✓ Integracja różnych grup społecznych: Ośrodek kultury może być miejscem, które integruje różnorodne grupy wiejskiej społeczności. Działania kulturalne i sportowe

mogą łączyć osoby o różnych wiekach, zainteresowaniach i pochodzeniu, tworząc spójną i otwartą społeczność.

Sport, turystyka i rekreacja

Turystyczne i wypoczynkowe miejscowości w gminie Wielgomłyny to: Krzętów, Rudka, Pratkowice, Wola Żyćiska i Błonie. Na wysokie walory turystyczne i wypoczynkowe gminy składają się przede wszystkim: zróżnicowany krajobraz, doskonały mikroklimat sosnowych lasów, malownicza dolina Pilicy, kompleksy stawów zasobnych w ryby a także liczne obiekty zabytkowe i rozwinięta sieć gospodarstw agroturystycznych, szczególnie licznych na terenie nadpilicznej wsi Krzętów.

Miejscowości warte odwiedzenia:

- ❖ **Wielgomłyny:** Wielgomłyny w XV wieku były własnością rodziny Koniecpolskich herbu Pobóg. Klasztor ufundowali w latach 1465-1466 Jakub Koniecpolski kanonik gnieźnieński i proboszcz parafii św. Floriana w Krakowie oraz jego matka Dorota z Sienna. W XVII wieku klasztor rozbudowano. Obecnie jest to budynek piętrowy w stylu barokowym. W 1819 r. klasztor skasowano, w 1823 r. przywrócono paulinom ich własność, by w 1864 r. ponownie całkowicie go zlikwidować. Paulini przejęli zaniedbany klasztor i kościół w 1987 r. i przystąpili do gruntownych prac konserwatorsko-remontowych. Obecny kościół w Wielgomłynach zbudowano w miejscu starego drewnianego. Pierwotna budowla miała formę gotycką, później została częściowo przebudowana w stylu barokowym. Do dziś w kościele i klasztorze zachowało się wiele cennych zabytków i fragmentów architektonicznych, takich jak: kamienne nadproże (z połowy XV w.) nad wejściem do refektarza, ozdobione herbem Koniecpolskich "Pobóg", a także kamienna chrzcielnica z 2 połowy XV w. ozdobiona licznymi ornamentami i herbami. Jednym z nielicznych zachowanych dzieł sztuki jest Pieta, drewniana rzeźba pochodząca z początków XV w. W przyklasztornym ogrodzie rośnie około 600-letni dąb szypułkowy stanowiący pomnik przyrody pod nazwą „Dąb wolności”³³.

³³ <https://wielgomlyny.pl/art,743,warto-zobaczyc.html>

- ❖ **Niedosielin:** W miejscowości Niedosielin można obejrzeć zabytkowy modrzewiowy kościół z XVIII wieku pod wezwaniem św. Katarzyny Aleksandryjskiej i św. Kazimierza. Zbudował go w latach 1773-1776 Kazimierz Czaplicki, miejscowy dziedzic. Parafia jest jednak starsza, istniała od 1401r., a dwie poprzednie świątynie uległy zniszczeniu. We wnętrzu znajdują się trzy XVIII-wieczne ołtarze, w jednym z nich mieści się obraz św. Katarzyny. Z XVI wieku pochodzi kamienna kropielnica. W XVIII wieku obok kościoła zbudowano drewnianą dzwonnice przykrytą namiotowym dachem. Przy drodze do Wielgomłyn rośnie okazała lipa o obwodzie 460 cm będąca pomnikiem przyrody³⁴.

- **Odrowąż:** Pochodzący z 1851 r. dwór w Odrowążu otoczony zabytkowym parkiem był siedzibą rodziny Antoniny Malewskiej, utalentowanej malarki z pierwszej połowy XX wieku i w okresie międzywojennym. W parku zachował się okazały ok. 700-letni Cis o

³⁴ Tamże.

wysokości 13 m i obwodzie pnia 190 cm. Na skraju parku znajduje się stara kapliczka przykryta gontem z drewnianą figurą św. Jana Nepomucena³⁵.

- **Sokola Góra:** XIX-wieczny dwór otoczony parkiem w miejscowości Sokola Góra. To jednokondygnacyjny murowany budynek z gankiem wspartym na 4 kolumnach. We wschodniej części parku znajduje się smukła kolumna z popiersiem M. Boskiej przywiezionym w 1913 r. z Wenecji. Za dworem wśród grabów stoi obelisk z popiersiem Tadeusza Kościuszki. Właścicielem majątku był Czesław Waliński.

- Zagórze: Góra Chełmo (323m n.p.m.) – kamieniołomy piaskowca; na szczycie pozostałości grodziska z IX w. otoczonego siedmioma pierścieniami wałów obronnych.

³⁵ Tamże.

Rozwój turystyki na każdym obszarze jest mierzone zarówno atrakcjami, jak również zagospodarowaniem turystycznym, w tym ciekawymi i oznakowanymi szlakami turystycznymi. Na obszarze gminy zostały wytyczone szlaki turystyczne:

- W 2018 roku w ramach projektu „Rozwój turystyki obszaru funkcjonalnego doliny rzeki Pilicy poprzez utworzenie szlaku wodnego od Maluszyna do Sulejowa” na odcinku od Maluszyna (Gmina Żytno) do Sulejowa utworzono kajakowy szlak wodny o długości 79,20 km oraz wybudowano infrastrukturę stanic kajakowych oraz zagospodarowano tereny wokół stanic. Spływy kajakowe organizowane są najczęściej odcinkiem Maluszyn-Przedbórz oraz Przedbórz-Sulejów.

- Odcinek 18 (Łęg Ręczyński-Krzętów) jest jednym z najpiękniejszych i najbardziej urozmaiconych odcinków pod względem ukształtowania terenu. Wiedzie malowniczymi terenami leśnymi, doliną rzeki Pilicy i pasmem Wzgórz Przedborskich; Odcinek 19 (Krzętów-Pławno) - obok pętli zewnętrznej znajduje się rezerwat leśny „Jasień”, który chroni naturalne stanowisko cisa. W okolicy Kolonii Ojrzeń czeka na nas malowniczy odcinek w dolinie rzeki Orzechówki oraz pomnik upamiętniający pierwsze posiedzenie Łódzkiej Wojewódzkiej Rady Narodowej w 1944 r.

- Szlak rzeki Pilicy, znaki niebieskie, długość 121 km
Przebieg: Piotrków Trybunalski (Plac Czamieckiego - PTTK) - Rezerwat "Lubiaszów"- Bronisławów - Borki - Smardzewice - Karolinów - Sulejów Podklasztorze - Dąbrówka - Diabla Góra - Skotniki - Faliszew - Taras - Młyn Nostalewicki - Przedbórz - Biały Brzeg - Krzętów (PKS). Bardzo malowniczy i atrakcyjny szlak zarówno dla turystów pieszych jak i rowerowych prowadzący od Piotrkowa Trybunalskiego, wokół Zbiornika Sulejowskiego, wzdłuż rzeki Pilicy. Łączy dwa parki krajobrazowe: Sulejowski i Przedborski³⁶.

³⁶ Tamże.

Na infrastrukturę sportową gminy składają się hala sportowa w Wielgomłynach, sale sportowe w szkołach, boiska szkolne, boiska wielofunkcyjne.

I. Wykaz placów zabaw, siłowni zewnętrznych, itp.:

1. Siłownia zewnętrzna przy U.G. Wielgomłyny;
2. Plac zabaw przy GOKiS Wielgomłyny;
3. Plac zabaw przy PSP Wielgomłyny;
4. Plac zabaw przy PSP Zagórze;
5. Plac zabaw przy PSP Krzętów;
6. Teren rekreacyjny plac zabaw i siłownia zew. przy GOKiS Zagórze;
7. Teren rekreacyjny plac zabaw przy OSP Trzebce;
8. Teren rekreacyjny siłownia zew. Wola Życińska
9. Teren rekreacyjny plac zabaw i siłownia zew. przy byłej szkole w Myśliwczowie;
10. Plac zabaw przy świetlicy wiejskiej w Karczowie;
11. Teren rekreacyjny plac zabaw i siłownia zew. Sokola Góra;
12. Teren rekreacyjny plac zabaw i siłownia zew. przy świetlicy wiejskiej w Niedospielinie;
13. Plac zabaw przy świetlicy wiejskiej w Rogach;
14. Plac zabaw przy boisku piłkarskim w Krzętowie;
15. Teren rekreacyjny siłownia zew. przy OSP Pratkowice;
16. Stanica kajakowa Krzętów;
17. Boisko piłkarskie i szatnia klubu sportowego Zapał Krzętów;
18. Boisko treningowe przy PSP Wielgomłyny;

II. Na obszarze gminy działają następujące kluby sportowe:

1. Ludowy Klub Sportowy "ZAPĄŁ" Krzętów;
2. Klub Sportowy Wielgomłyny.

Konkluzje:

Gmina Wielgomłyny, podobnie jak inne zlokalizowane w dolinie rzeki Pilicy, posiada unikalne walory, które mogą przyciągnąć turystów i wspomóc rozwój turystyki. Gmina Wielgomłyny posiada atuty, które może wykorzystać dla rozwoju turystyki, w tym przede wszystkim:

- Turystyka przyrodnicza: Gmina może wykorzystać swoje naturalne piękno, takie jak malownicze krajobrazy, lasy, rzeki, aby zachęcić turystów do odwiedzenia regionu. Możliwości aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu, takie jak wędrówki, wycieczki rowerowe, czy obserwacja ptaków, przyciągają amatorów natury;
- Turystyka kulturowa i historyczna: Gmina Wielgomłyny może promować swoje zabytki, miejsca historyczne i kulturowe, takie jak kościoły, pałace, dworki, czy tradycyjne chaty. Turystyka kulturowa może przyciągnąć miłośników historii i architektury;
- Agroturystyka: Obszar gminy z pewnością posiada rolnicze tradycje, które mogą być wykorzystane do rozwoju agroturystyki. Oferowanie noclegów i doświadczenia życia

na wsi dla turystów, którzy chcieliby nauczyć się o rolnictwie czy pomóc w pracach polowych, może być atrakcyjne;

- Kulinarne atrakcje: Promowanie lokalnej kuchni, potraw regionalnych i produktów żywnościowych może przyciągnąć turystów, którzy chcą skosztować autentycznych smaków regionu;
- Edukacja i warsztaty: Organizacja warsztatów rzemieślniczych, kulinarnych czy artystycznych może przyciągnąć turystów zainteresowanych nauką nowych umiejętności i tradycji;
- Infrastruktura turystyczna: Inwestycje w infrastrukturę turystyczną, taką jak szlaki turystyczne, ścieżki rowerowe, przystanie, miejsca noclegowe czy gastronomiczne, są kluczowe dla zapewnienia wygodnych warunków dla odwiedzających;
- Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami: Gmina może współpracować z lokalnymi przedsiębiorcami, aby tworzyć oferty pakietowe, które połączą różne atrakcje i usługi w regionie;
- Zrównoważony rozwój turystyki: Ważne jest, aby rozwój turystyki odbywał się w sposób zrównoważony, dbając o ochronę środowiska naturalnego, zachowanie dziedzictwa kulturowego i korzyści dla lokalnej społeczności.

Rozwój turystyki może stanowić ważny czynnik rozwoju gminy Wielgomłyny, przyciągając nowych gości, generując przychody i kreując pozytywne wrażenia o regionie, co przyczyni się do wzmacniania lokalnej gospodarki i integracji społeczności.

Sport w ostatnich latach zyskał na popularności jako atrakcyjny sposób spędzania wolnego czasu, zwłaszcza w okresie wiosennym i letnim. Mieszkańcy coraz bardziej oczekują, że samorządy będą inwestować w infrastrukturę sportową i rekreacyjną. Wysuwane są konkretne oczekiwania dotyczące rozwoju obiektów sportowych. Jednakże, jeśli chodzi o inwestycje w infrastrukturę sportową, zawsze istnieje brak wystarczających środków. W związku z tym, istnieje potrzeba uwzględnienia dodatkowych inicjatyw, takich jak budowa krytego basenu, lodowiska, rozbudowa siłowni zewnętrznych czy stworzenie tras rowerowych typu pump truck, aby zaspokoić rosnące zapotrzebowanie społeczności.

Sport i rekreacja odgrywają istotną rolę w rozwoju jednostek, społeczności i społeczeństw jako całości. Oto kilka aspektów, które podkreślają znaczenie sportu i rekreacji w rozwoju:

- ❖ Zdrowie i dobre samopoczucie: Aktywność fizyczna, w tym uprawianie sportu i rekreacji, ma korzystny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne. Regularne ćwiczenia poprawiają wydolność fizyczną, wzmacniają układ sercowo-naczyniowy, wpływają na

redukcję stresu i poprawiają nastrój. Sport i rekreacja są kluczowe dla zachowania dobrego zdrowia i poprawy ogólnego samopoczucia;

- ❖ **Rozwój umiejętności i zdolności:** Uprawianie sportu umożliwia rozwijanie różnorodnych umiejętności, takich jak siła, wytrzymałość, zręczność, koordynacja, szybkość czy umiejętność pracy zespołowej. Działa również jako narzędzie do rozwoju umiejętności przywódczych, zarządzania czasem, koncentracji, determinacji i samodyscypliny. Te umiejętności są cenne zarówno w sferze sportowej, jak i w życiu codziennym;
- ❖ **Budowanie społeczności:** Sport i rekreacja są ważnymi narzędziami do budowania społeczności. Poprzez udział w drużynowych dyscyplinach sportowych czy klubach rekreacyjnych, ludzie mają okazję nawiązywać więzi społeczne, tworzyć relacje, współpracować i wzmacniać więzi międzyludzkie. Wspólne doświadczenia sportowe mogą budować poczucie wspólnoty, integrację i wzajemne zrozumienie;
- ❖ **Edukacja i rozwój osobisty:** Sport i rekreacja odgrywają istotną rolę w edukacji i rozwoju osobistym. Uprawianie sportu uczy wartościowych umiejętności życiowych, takich jak fair play, dyscyplina, samodzielność, odpowiedzialność, wytrwałość i umiejętność radzenia sobie z porażką. Wpływają również na rozwój poznawczy, motywację, koncentrację i kreatywność;
- ❖ **Integracja społeczna i walka z wykluczeniem:** Sport i rekreacja mogą pełnić ważną rolę w integracji społecznej i walki z wykluczeniem. Poprzez aktywność fizyczną, ludzie różnych grup społecznych i etnicznych mogą spotykać się, współdziałać i przełamywać bariery społeczne. Sport może być narzędziem do promowania równości, tolerancji i poszanowania dla innych;
- ❖ **Rozwój gospodarczy i turystyka:** Sport i rekreacja mogą przyczyniać się do rozwoju gospodarczego poprzez tworzenie miejsc pracy w sektorze sportowym, organizację imprez sportowych, infrastrukturę sportową i rozwój turystyki sportowej. Przyciąganie turystów i uczestników imprez sportowych może wpływać na wzrost lokalnej gospodarki.

Sport i rekreacja mają szerokie znaczenie dla rozwoju jednostek, społeczności i społeczeństw, przyczyniając się do zdrowia, rozwoju umiejętności, integracji społecznej i ogólnego dobrostanu.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne w gminie jest niezwykle istotnym zagadnieniem, które ma na celu zapewnienie ochrony mieszkańcom, ich mieniu oraz ogólnemu porządkowi społecznemu. Na bezpieczeństwo publiczne w gminie składa się:

- ❖ Zapewnienie bezpieczeństwa osobom i mieniu: Gmina jest odpowiedzialna za utrzymanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców;
- ❖ Współpraca z organami ścigania: Gmina powinna współpracować z lokalnymi organami ścigania, takimi jak policja, straż pożarna i służby ratunkowe, aby skutecznie reagować na sytuacje awaryjne i przeciwdziałać przestępczości. Dobra komunikacja i współdziałanie są kluczowe dla skuteczności działań związanych z bezpieczeństwem publicznym;
- ❖ Monitorowanie i prewencja: Gmina powinna monitorować sytuację związaną z bezpieczeństwem publicznym oraz prowadzić działania prewencyjne. To może obejmować systematyczne patrołowanie obszarów publicznych, instalację monitoringu, edukację społeczności w zakresie bezpieczeństwa, organizację programów profilaktycznych i kampanii informacyjnych;
- ❖ Zarządzanie sytuacjami kryzysowymi: Gmina powinna być przygotowana do zarządzania sytuacjami kryzysowymi, takimi jak klęski żywiołowe, wypadki drogowe, pożary czy inne sytuacje awaryjne. Powinna posiadać odpowiednie plany reagowania na kryzysy, szkolenia personelu, a także koordynować działania z innymi służbami ratunkowymi i instytucjami odpowiedzialnymi za zarządzanie kryzysowe;
- ❖ Współpraca z społecznością: Gmina powinna angażować mieszkańców i organizacje społeczne w działania związane z bezpieczeństwem publicznym. Ważne jest budowanie zaufania i współpracy, tworzenie programów sąsiedzkich, działania profilaktyczne, a także zachęcanie do zgłaszania nieprawidłowości i podejrzanych sytuacji;
- ❖ Edukacja i świadomość społeczna: Gmina powinna promować edukację w zakresie bezpieczeństwa publicznego, aby mieszkańcy byli świadomi zagrożeń i wiedzieli, jak się przed nimi chronić.

Tabela nr 13 – Przestępstwa w 2022 r. według miejsca stwierdzenia³⁷

L.p.	2022
------	------

³⁷ Wydział Prewencji KPP w Radomsku.

Liczba przestępstw	106
Zdarzenia drogowe	29

Ochotnicze straże pożarne (OSP) są jednostkami ochrony przeciwpożarowej, które są jednocześnie stowarzyszeniami w rozumieniu ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261). Jednostki OSP są umundurowanymi, wyposażonymi w specjalistyczny sprzęt, przeznaczonymi do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami, w tym prowadzącymi działania w zakresie ratownictwa specjalistycznego, jednostkami ochrony przeciwpożarowej. Jednostki OSP ściśle współdziałają z jednostkami organizacyjnymi Państwowej Straży Pożarnej (PSP) oraz innymi podmiotami i instytucjami w celu zapewnienia bezpieczeństwa obywateli na terenie swego działania (miasta i gminy).

Działalność ochotniczych straży pożarnych obejmuje:

- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami,
- udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń,
- informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi,
- rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej,
- wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej,
- działania na rzecz ochrony środowiska.

Obszar Gminy Wielgomłyny podlega pod Komendę Powiatową Policji w Radomsku.

Głównym zadaniem OSP jest walka z pożarami. Ochotnicze straże pożarne są wyszkolone i wyposażone w odpowiedni sprzęt, aby skutecznie gasić pożary w swojej społeczności. OSP często uczestniczą w akcjach ratowniczych w przypadku wypadków drogowych, wypadków komunikacyjnych, zalania budynków lub innych sytuacji wymagających specjalistycznego sprzętu i umiejętności. W wielu obszarach OSP współpracują z lokalnymi służbami medycznymi, takimi jak pogotowie ratunkowe, udzielając pierwszej pomocy medycznej w nagłych wypadkach. Członkowie OSP mogą być przeszkoleni w zakresie udzielania pomocy przedmedycznej i reagowania w sytuacjach zagrażających życiu. OSP pełnią także ważną rolę w edukacji społeczności w zakresie bezpieczeństwa pożarowego i profilaktyki. Organizują szkolenia, prelekcje, pokazy sprzętu i ćwiczenia związane

z bezpieczeństwem pożarowym, aby zwiększyć świadomość społeczną i zmniejszyć ryzyko wystąpienia pożarów. Ochotnicze straże pożarne są często zaangażowane w działania w sytuacjach kryzysowych, takich jak powódzie, burze, katastrofy naturalne czy wypadki chemiczne. Mogą udzielać wsparcia w ewakuacji, udzielaniu pomocy poszkodowanym oraz koordynować działania z innymi służbami ratowniczymi.

Zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej na terenie Gminy Wielgomłyny wykonuje 12 jednostek tj. Wielgomłyny, Krzętów, Myśliwczów, Sokola Góra, Zagórze, Karczów, Kruszyna, Niedospielin, Niedospielin, Pratkowice, Rogi, Rudka, Trzebce. OSP Wielgomłyny należy do Krajowego Systemu Ratowniczo Gaśniczego. W wozy bojowe mogące brać udział w akcjach posiadają jednostki:

- OSP Wielgomłyny, 2 średnie pojazdy ratowniczo – gaśnicze; liczba członków zwyczajnych 30 mężczyzn, 2 kobiety;
- OSP Krzętów, 1 średni pojazd ratowniczo – gaśnicze; liczba członków zwyczajnych 39 mężczyzn, 1 kobieta;
- OSP Myśliwczów, 1 średni i 1 lekki pojazd ratowniczo – gaśnicze; liczba członków zwyczajnych 27 mężczyzn, 3 kobiety;
- OSP Sokola Góra, 1 średni pojazd ratowniczo – gaśnicze; ; liczba członków zwyczajnych 21 mężczyzn, 0 kobiet.

Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 roku o ochotniczych strażach pożarnych nakłada na gminę obowiązki w zakresie wyposażenia, utrzymania, wyszkolenia i zapewnienia gotowości bojowej OSP, ubezpieczenia w instytucji ubezpieczeniowej członków OSP i młodzieżowej drużyny pożarniczej oraz ponoszenia kosztów okresowych badań lekarskich. Corocznie w budżecie Gminy rezerwowane są środki na realizację powyższych zadań. Środki te są wykorzystywane na utrzymanie i wyposażenie jednostek OSP, na ekwiwalent dla strażaków za udział w akcjach ratowniczo – gaśniczych, na nagrody dla uczniów biorących udział w Turnieju Wiedzy Pożarniczej, zakup paliwa, ubrań specjalnych, części do samochodów, zakup energii elektrycznej, opłaty ubezpieczeń samochodów, zakup materiałów budowlanych do remontu strażnic³⁸.

Konkluzje: Na obszarze gminy bezpieczeństwo jest zapewnione przez policję i straż pożarną. Liczba zdarzeń utrzymuje się na stałym poziomie. Głównymi zdarzeniami w okresie letnim są

³⁸ Raport o stanie Gminy Wielgomłyny za 2022 r.

pożary lasów, wypalanie traw. Do najczęstszych zdarzeń wymagających interwencji policji należą przestępstwa drogowe.

Uwarunkowania kulturowe i przyrodnicze

Potencjał przyrodniczy

Gmina Wielgomłyny jest obszarem cennym przyrodniczo, o którego potencjalne decyduje w dużej mierze lokalizacja w dolinie rzeki Pilicy. Pilica przepływa przez wschodnią część gminy, jej dopływem jest rzeka Biestrzykówka. Przez gminę przepływa jeszcze rzeka Struga oraz rzeka Baryczka.

Na terenie gminy występują liczne zasoby surowców mineralnych, m.in. gliny, żwiru i piaskowca wykorzystywane do produkcji materiałów budowlanych oraz turystyczne i wypoczynkowe miejscowości tj. Krzętów, Rudka i Pratkowice. Mikroklimat sosnowych lasów, nadpilicznych łąk i wolne od przemysłowych zanieczyszczeń powietrze to atuty tych miejscowości.

Formy ochrony przyrody na terenie Wielgomłyny:

Obszar chronionego krajobrazu:

Piliczański Obszar Chronionego Krajobrazu

Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki

Obszar Natura 2000:

Dolina Górnej Pilicy

Pomniki przyrody:

- ❖ drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 244 cm; obwód: 767 cm; wysokość: 35m), teren plebanii Wielgomłyny;
- ❖ drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 168 cm; obwód: 528 cm; wysokość: 28 m); drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 159 cm; obwód: 499 cm; wysokość: 28 m), położenie Odrowąż, park przy dworze, 2 dęby szypułkowe dz ewid 188, cis na dz 132;
- ❖ drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; wysokość: 27m) 1 drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 183cm; obwód: 575cm; wysokość: 28m) 1 drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 163cm; obwód: 512cm; wysokość: 29m) 1 drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 258cm; obwód: 811cm; wysokość: 30m) 1 drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 156cm; obwód: 490cm; wysokość: 28m) 1 drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 179cm; obwód: 562cm; wysokość: 28m) 1 drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica:

182cm; obwód: 572cm; wysokość: 27m) 1 drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 127cm; obwód: 399cm; wysokość: 20m) 1 drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 135cm; obwód: 424cm; wysokość: 22m), położenie Krzętów, przy leśniczówce Krzętów, dwa z jedenastu drzew pomnikowych(dąb szypułkowy) całkowicie zamarły, obecnie stanowią one martwy pomnik przyrody.

Użytki ekologiczne:

- ❖ bagno 1.7 ha, Rogi, działka nr 221;
- ❖ bagno 0.6 ha, Rogi, działka nr 223;
- ❖ bagno 0.62 ha, Wola Kuźniewska, działka nr 951;
- ❖ bagno 0.38 ha, Wola Kuźniewska, działka nr 951;
- ❖ bagno 0.70, w leśnictwie Kruszyna, gmina Wielgomłyny: w oddz. 231 b.

Ważnym elementem środowiska objętym obszarową formą ochrony jest rezerwat przyrody Góra Chelmo usytuowany na obszarze gminy Masłowice tuż przy granicy z gminą Wielgomłyny.

Dolina Górnej Pilicy usytuowany jest we wschodniej części gminy. Meandrująca rzeka Pilica, wraz z towarzyszącymi jej starorzeczami, tworzy w tym obszarze niezwykle urokliwą dolinę. Wzdłuż rzeki występują zarośla wierzbowe, lasy nadrzeczne oraz podmokłe łąki będące siedliskiem wielu gatunków flory i fauny, zwłaszcza związanych z siedliskami wilgotnymi. Ostoja obejmuje jeden z większych ciągów ekologicznych w kraju. Dolina Górnej Pilicy należy do najbardziej istotnych ostoi fauny w Polsce środkowej, z wieloma rzadkimi gatunkami zwierząt.

Piliczański Obszar Chronionego Krajobrazu³⁹, PL.ZIPOP.1393.OCHK.595 po powierzchni 43790,00 ha został utworzony na terenie dziewięciu gmin: Aleksandrów, Przedbórz, Miasto Przedbórz, Kobbie Wielkie, Masłowice, **Wielgomłyny**, Żytno, Paradyż, Żarnów w celu ochrony terenów ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość wykorzystania ich w celach turystycznych i wypoczynkowych.

Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu o powierzchni 5417,00 ha⁴⁰, PL.ZIPOP.1393.OCHK.267 stanowiący otulinę Przedborskiego Parku Krajobrazowego został utworzony na obszarze 5 gmin: Przedbórz, miasto Przedbórz, Masłowice, Wielgomłyny i

³⁹ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/viewobszarchronionegokrajobrazu.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.OCHK.595>

⁴⁰ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/viewobszarchronionegokrajobrazu.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.OCHK.267>

Żytno. Celem powstania Obszaru jest ochrona Przedborskiego Parku Krajobrazowego przed negatywnym oddziaływaniem czynników zewnętrznych poprzez utworzenie jego otuliny oraz ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Obejmuje wschodnią część gminy.

Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu wraz z parkiem jest jednym z najcenniejszych obszarów w środkowej Polsce. Odznacza się dużą zmiennością budowy geologicznej i rzeźby terenu, co wpływa na zróżnicowanie innych elementów środowiska przyrodniczego: wód podziemnych i powierzchniowych, gleb, klimatu, szaty roślinnej i świata zwierząt. Występują tu obok siebie formy rzeźby o charakterze typowym dla niżu, jak też elementy rzeźby wyżynnej, stanowiący malowniczy krajobraz, oznaczający się dużą różnorodnością i pięknymi punktami widokowymi. Centralną oś morfologiczną obszaru zajmuje Pasma Przedborsko-Małogoskie zbudowane z wapieni górnego jurajskich oraz kredowych piaskowców, gdzie wysokości bezwzględne terenu przekraczają 250 m n.p.m. W części półn. obszaru występują elementy typowe dla nizin: płaskie powierzchnie zbudowane z utworów wodnolodowcowych (nierazko wydmy), rozległe zabagnione obniżenia oraz wyniesienia zbudowane z utworów górnokarbońskich jury dolnej. W strefie poł. występuje obniżenie Niecki Włoszczowskiej, przecięte dolinami rzek Pilicy i Czarnej Włoszczowskiej, gdzie na kredowym podłożu zalegają osady czwartorzędowe, w tym piaski przewiane w wydmach. Różnorodność warunków siedliskowych w obszarze sprawia silne zróżnicowanie i bogactwo szaty roślinnej. Fitocenozy leśne reprezentują olsy, łągi, grady, bory sosnowe i bory mieszane. Natomiast zbiorowiska nieleśne tworzą różnorodne zespoły łąkowe, zbiorowiska wodne i bagienne, torfowiskowe i ciepłolubnych muraw kserotermicznych. Na Obszarze Chronionego Krajobrazu występuje szereg gatunków zwierząt objętych ochroną prawną. Prowadzona jest też gospodarka łowiecka realizowana w poszczególnych obwodach⁴¹.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki, PL.ZIPOP.1393.OCHK.272, o powierzchni 41390,00⁴² stanowi korytarz ekologiczny łączący dolinę Warty z doliną Pilicy i został utworzony na terenie 17 gmin. Usytuowany jest w północno zachodniej części gminy Wielgomłyny.

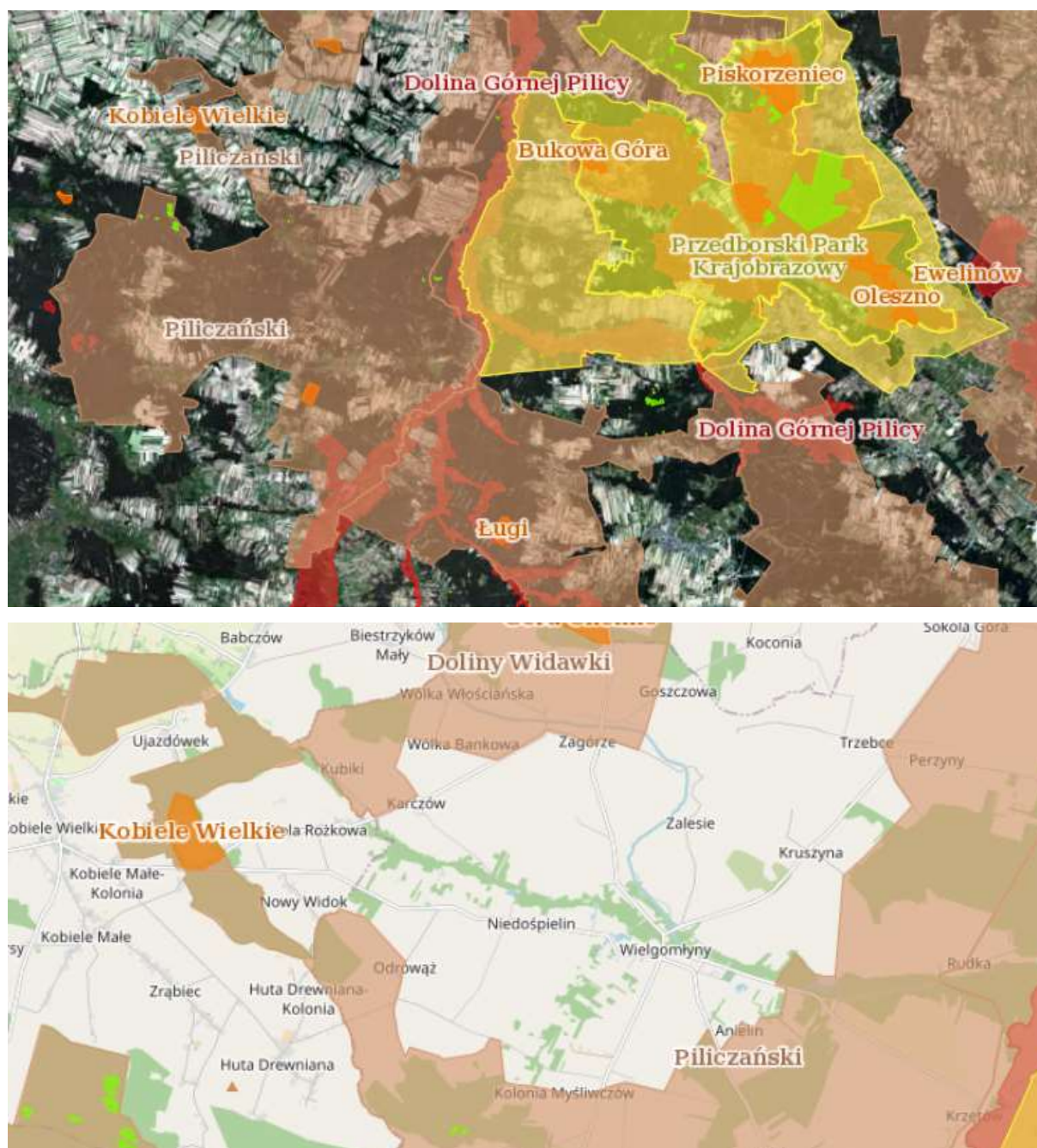
Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Pilicy, PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH260018.H, o powierzchni 11193,22 ha. Obszar położony jest w Krainie świętokrzyskiej, w okręgu Włoszczowsko-Jędrzejowskim. Występują tutaj duże, w większości naturalne kompleksy leśne (grady, lasy mieszane świeże i wilgotne oraz w dolinach rzecznych - lasy łąkowe i olsy). Meandrująca rzeka Pilica, której towarzyszą liczne starorzecza, tworzy malowniczą dolinę. Wzdłuż koryta ciągną się gęste zarośla wierzbowe oraz lasy nadrzeczne, o silnie zróżnicowanych drzewostanach, którym towarzyszą podmokłe

⁴¹ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/download/pdf/PL.ZIPOP.1393.OCHK.267.pdf>

⁴² <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/viewobszarchronionegokrajobrazu.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.OCHK.272>

łąki, charakteryzujące się dużą różnorodnością biologiczną: bogactwem fauny i flory, zwłaszcza gatunków związanych z siedliskami wilgotnymi. Powierzchnia licznych bagien i torfowisk systematycznie się kurczy w wyniku naturalnych zmian sukcesyjnych oraz zabiegów melioracyjnych.

Mapa nr 4 - Formy ochrony przyrody Gmina Wielgomłyny⁴³

⁴³ <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Wody powierzchniowe i podziemne

Obszar gminy Wielgomłyny znajduje się w zlewni Pilicy – lewostronnego dopływu Wisły. Pilica jest główną rzeką na terenie gminy, płynącą w jej wschodniej części. Inne znaczące ciekі wodne na terenie gminy, będące jednocześnie dopływami Pilicy to:

- rzeka Biestrzykówka, biegnąca z zachodu na wschód;
- rzeka Struga – dopływ Biestrzykówki;
- rzeka Baryczka, zwana również Silniczką, usytuowana w południowej części gminy.

Sieć hydrograficzną gminy uzupełniają ponadto liczne mniejsze strumienie i ciekі, jak również szereg zbiorników wodnych o różnej wielkości. Rzeki i ciekі wodne płynące przez obszar gminy mają charakter rzek nizinnych o bardzo małym spadku.

Cały obszar gminy Wielgomłyny położony jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 408 Niecka Miechowska NW, w ramach którego występują dwa użytkowe piętra wodonośne czwartorzędowe, które jednakże wykorzystywane jest głównie lokalnie i nie stanowi większej wartości użytkowej oraz poziom utworów kredy. Piętro czwartorzędowe składa się głównie z piasków rzecznych oraz wodnolodowcowych plejstocenu i holocenu. Zwierciadło wód znajduje się głównie na głębokości do 5 m w dolinach oraz do 10 m na wysoczyznach. Poziom wodonośny stanowią głównie infiltrujące wody opadowe. Utwory kredy składają się głównie ze spękanych margli, opok, opok marglistych i wapieni. Zaleganie zwierciadła wody przeważnie nie przekracza 10 m.

Założenie planistyczne Strategii są zgodne z ustaleniami dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt. 1-3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne.

Zgodnie z art. 315 pkt 1) ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, jednym z dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami są plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza. Dokumenty te stanowią podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości⁴⁴.

Dokumenty te są poddawane przeglądowi i aktualizacji cyklicznie co 6 lat. W związku z tym, w 2020 r. rozpoczęły się prace nad drugą aktualizacją planów gospodarowania wodami dla następujących obszarów:

1. obszar dorzecza Wisły obejmujący, oprócz dorzecza Wisły znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, również dorzecza Słupi, Łupawy, Łeby, Redy

⁴⁴ <https://apgw.gov.pl/pl/III-cykl-informacje-ogolne>

oraz pozostałych rzek uchodzących bezpośrednio do Morza Bałtyckiego na wschód od ujścia Słupi, a także wpadających do Zalewu Wiślanego;

2. obszar dorzecza Odry obejmujący, oprócz dorzecza Odry znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, także dorzecza Regi, Parsęty, Wieprzy, Ücker oraz pozostałych rzek uchodzących bezpośrednio do Morza Bałtyckiego na zachód od ujścia Słupi, a także wpadających do Zalewu Szczecińskiego
3. obszar dorzecza Dniestru;
4. obszar dorzecza Dunaju;
5. obszar dorzecza Banówki;
6. obszar dorzecza Łaby;
7. obszar dorzecza Niemna;
8. obszar dorzecza Pregoly,
9. obszar dorzecza Świeżej.

Dla dorzecza Wisły Plan gospodarowania wodami wszedł w życie 17.02.2023 r. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4.11.2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły⁴⁵. Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy to jedno z najważniejszych dokumentów planistycznych w gospodarce wodnej, których projekty są opracowywane i aktualizowane co 6 lat przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Stanowią one podstawę do podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych na obszarze dorzecza i zasady gospodarowania nimi. Służą także koordynowaniu

⁴⁵ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/300>

działań mających na celu osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód oraz ekosystemów od wód zależnych, poprawę stanu zasobów wodnych, poprawę możliwości korzystania z wód, zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym w dorzeczu Wisły: Od dnia 23 marca 2023 r. obowiązują zaktualizowane plany zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, przyjęte: Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. poz. 2739)⁴⁶.

Gmina Wielgomłyny położona jest na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie znajduje się w zasięgu zlewni następujących jednolitych części wód:

- 1) Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP):
 - RW200006254349 (Biestrzykówka);
 - RW2000112545399 (Pilica od Zwleczy do zb. Sulejów)
- 2) Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd):
 - PLGW200084.

Konkluzje: Gmina Wielgomłyny jest zlokalizowana w malowniczych rejonach rzeki Pilicy, z dala od dużego przemysłu. Gmina może się pochwalić zadbanym krajobrazem, fauną i florą, które zachęcają do wędrówek i odpoczynku na łonie przyrody. Te atuty sprawiają, że gmina staje się coraz popularniejszym miejscem do zamieszkania na tzw. jesień życia.

Potencjał kulturowy

W samych Wielgomłynach warto zwiedzić zespół klasztoru Paulinów, na który składają się kościół i klasztor, wzniesione w XV stuleciu. Późnogotycki kościół posiada barokowe kaplice z 1717 i 1726 r. a w jego wnętrzu odnaleźć można m.in. płytę nagrobną Koniecpolskich z 2. połowy XV stulecia. Obok świątyni stoi klasztor - "rówieśnik" kościoła oraz dzwonnica z połowy XVIII w.

Do najcenniejszych zabytków poza Wielgomłynami należą natomiast:

⁴⁶ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2022/pozycja/2739>

- modrzewiowy kościół p.w. Św. Katarzyny i Kazimierza w Niedośpielinie wzniesiony w latach 1773-76, z zabytkowym wyposażeniem wnętrza pochodzącym z XVI - XVIII stulecia;
- drewniany dwór we wsi Odrowąż z 1851 r. - w otaczającym go parku zachował się pomnikowy okaz cisa o wysokości 13 metrów i obwodzie pnia 190 cm oraz stara kapliczka przykryta gontem z drewnianą figurą Św. Jana Nepomucena;
- murowany dwór w Sokolej Górze pochodzący z XIX wieku i otoczony zabytkowym parkiem o charakterze krajobrazowym;
- park podworski w Krzętowie z ponad 300-letnimi okazami drzew pomnikowych.

W gminie Wielgomłyny kultywuje się jeszcze tradycje sztuki ludowej. Np. w Krzętowie i Zagórzcu wykonywane są różnorodne przedmioty obrzędowe, takie jak wieńce dożynkowe czy pajdki i korony z kolorowej bibuły.

Tabela nr 14 - Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków⁴⁷

L.p.	Lokalizacja	Obiekt	Wpis do rejestru
1.	Niedośpielin	Kościół parafialny rzymsko-katolicki pw. Św. Katarzyny i św. Kazimierza 1773 -1776 r.	Decyzja Nr KI.IV-680-593/67 z dnia 27 grudnia 1967 r.
2.	Niedośpielin	Dzwonnica kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego pw. Św. Katarzyny i św. Kazimierza ok. 1775 r.	Decyzja Nr KI.IV-680-594/67 z dnia 27 grudnia 1967 r.
3.	Odrowąż	Dwór połowa XIX w.	Nr rej. 867

⁴⁷ Gminna ewidencja zabytków.

4.	Odrowąż	Park dworski XVIII w.	Nr rej. 367
5.	Sokola Góra	Park dworski XIX w.	Nr rej. 323 granice parku oznaczono w dec. z dn. 14.09.1993r.
6.	Sokola Góra	Dwór XIX w.	Nr WUOZ- 640/11/2008 decyzja z dnia 16.01.2008 r.
7.	Wielgomłyny	Dzwonnica kościół parafialnego II poł. XVIII w.	Nr rej. 421
8.	Wielgomłyny	Kościół parafialny rzym.-kat. pw. Św. Stanisława, 1466 r. przebudowany w XVII w.	Nr. Rej. 246
9.	Wielgomłyny	Dawny klasztor oo. Paulinów, 1466 r.	Decyzja Nr Kl.IV- 680/113/67 z dnia 19.07.1967 r.

Konkluzje: Gmina Wielgomłyny posiada na swoim obszarze zabytki charakterystyczne dla gmin wiejskich obejmujące budynki sakralne, dwory, parki, domy. Większość z nich ma prywatny właścicieli. W przypadku obiektów związanych z kultem religijnym mogą być podejmowane przez parafię działania zmierzające do pozyskania środków zewnętrznych na projekty konserwacyjne i restauracyjne.

Infrastruktura techniczna

Infrastruktura drogowa

Drogi publiczne (gminne) - 56,103 km.

Drogi dojazdowe (wewnętrzne) o nawierzchni asfaltowej - ok. 42,000 km.

Drogi dojazdowe (wewnętrzne) o nawierzchni tłuczniowej - ok. 21,000 km.

Drogi dojazdowe (wewnętrzne) utwardzane punktowo piaskowcem i nieutwardzone o nawierzchni gruntowej - ok. 90,000 km⁴⁸

Infrastruktura wodno – kanalizacyjna

Na obszarze gminy działają oczyszczalnie ścieków w Wielgomłynach, ul. Ogrodowa: przepustowość 160 m³/na dobę, w Krzętowie, ul. Górna: przepustowość 110 m³/na dobę. Długość sieci kanalizacji w gminie wynosi 25,33 km; poziom skanalizowania gminy 40,35%.

Jeśli chodzi o liczbę bezodpływowych szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy dane kształtują się w następujący sposób:

stan na dzień 31.12.2022 r.

Liczba szamb: 767

Przydomowe oczyszczalnie ścieków: 70

stan na dzień 03.08.2023 r.

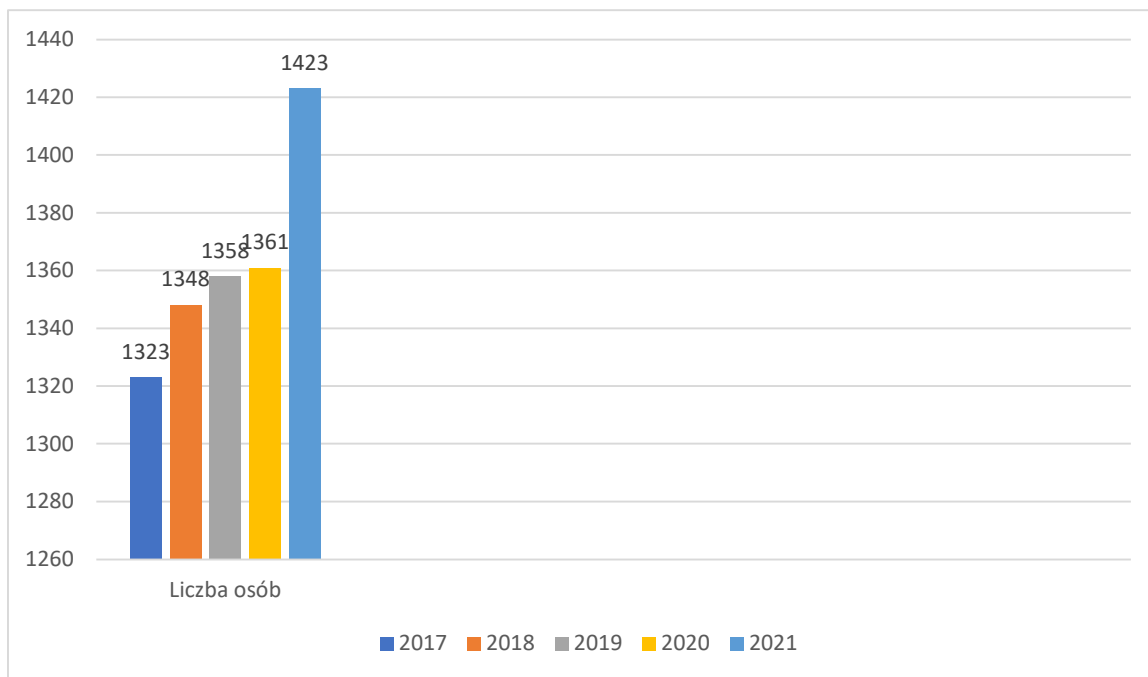
Liczba szamb: 794

Przydomowe oczyszczalnie ścieków: 81

Wykres nr 12 - Liczba osób korzystających z oczyszczalni ścieków⁴⁹

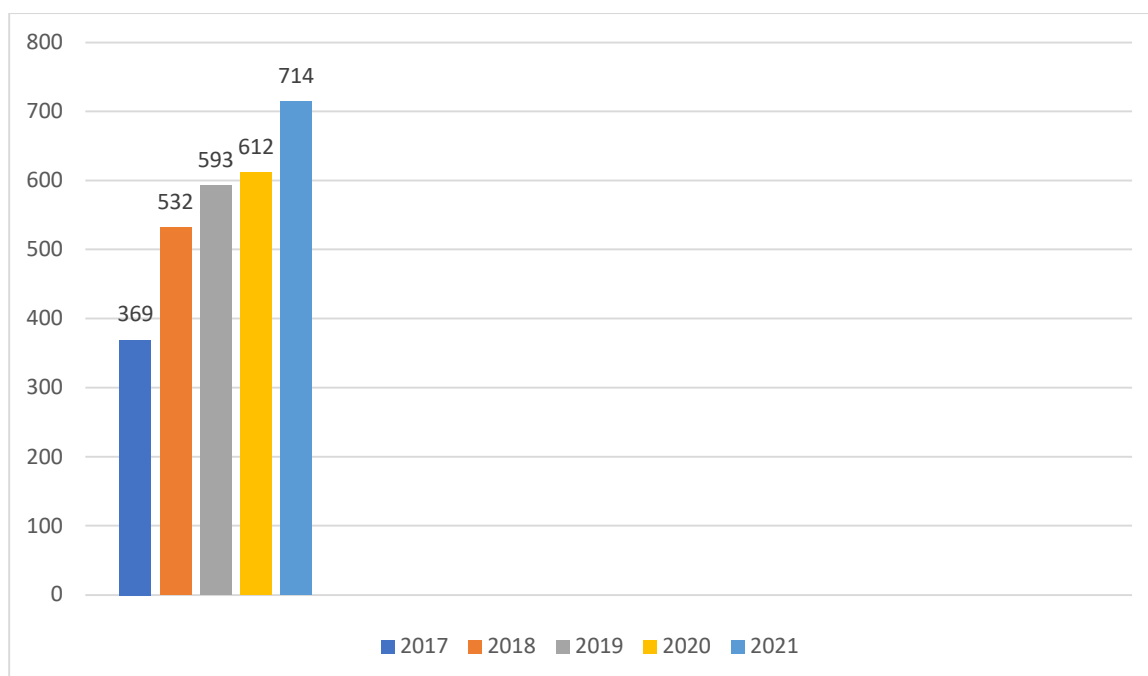
⁴⁸ Raport o stanie Gminy Wielgomłyny za 2022 r.

⁴⁹ <https://svs.stat.gov.pl/>

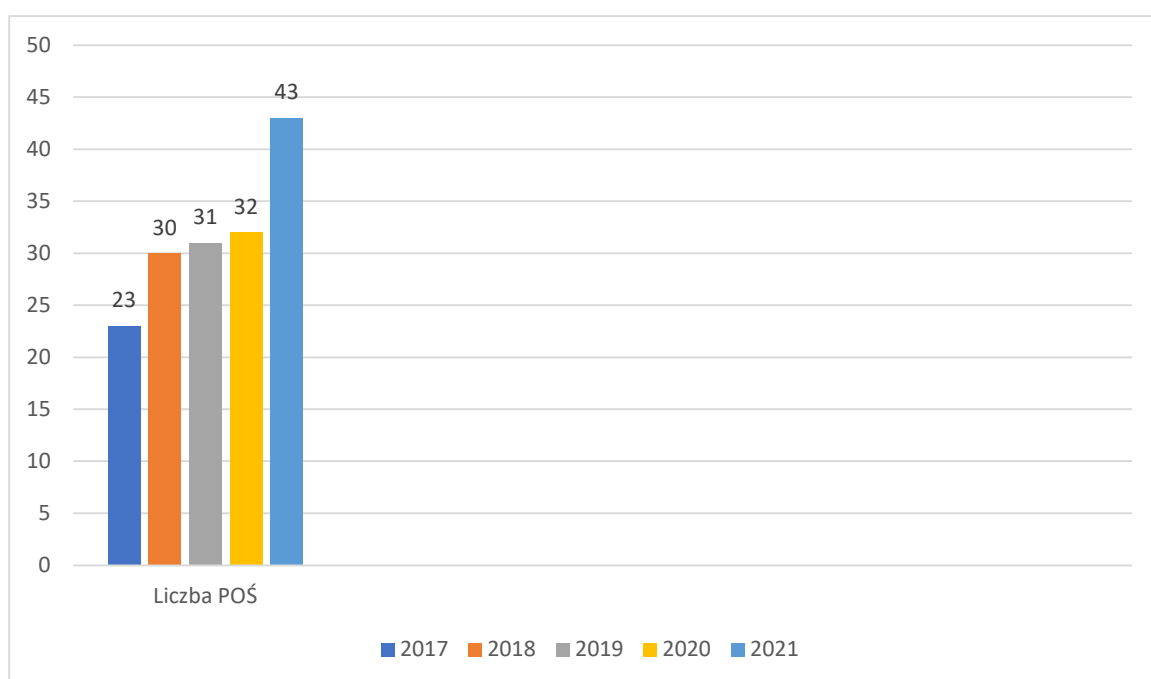
W gminie wciąż znaczną liczbę stanowią bezodpływowe szama, coraz większą popularnością cieszą się także przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Wykres nr 13 - Liczba bezodpływowych zbiorników⁵⁰

⁵⁰ Tamże.

Wykres nr 14 - Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków⁵¹

Gmina jest objęta siecią wodociągową – 98% mieszkańców jest podłączona do wodociągu w gminie. Łączna długość sieci wodociągowej, bez przyłączy, wynosi 98,6 km, zaś liczba przyłączy to 1060 sztuk. Sieć zasilana jest z trzech ujęć zlokalizowanych w miejscowościach Wielgomłyny, Sokola Góra i Zagórze.

⁵¹ Tamże.

Konkluzje: Gmina Wielgomłyny w najbliższych latach zamierza rozwijać infrastrukturę wodną i kanalizacyjną. Przewidziane są nowe inwestycje, bo wsparcie tego obszaru jest bardzo istotne. Kanalizacja sanitarna ma ogromne znaczenie na obszarach wiejskich z wielu względów, zarówno dla zdrowia publicznego, jak i ochrony środowiska. Oto kilka kluczowych aspektów, które podkreślają znaczenie kanalizacji sanitarnej na obszarach wiejskich:

- Zdrowie publiczne;
- Ochrona środowiska;
- Poprawa standardu życia;
- Wspieranie rozwoju wiejskich obszarów.

Dostęp do kanalizacji sanitarnej poprawia komfort życia na obszarach wiejskich, poprawiając warunki sanitarno-higieniczne i komfort codziennego życia. Dostęp do kanalizacji sanitarnej może przyczynić się do poprawy jakości życia na obszarach wiejskich, co z kolei może przyciągać nowych mieszkańców i inwestycje. Infrastruktura kanalizacyjna może wspierać rozwój lokalnej gospodarki poprzez poprawę warunków zdrowia i higieny, co wpływa na wydajność pracowników i ogranicza koszty leczenia. Inwestycje w infrastrukturę kanalizacyjną są istotne dla zapewnienia zdrowia i jakości życia mieszkańców wiejskich obszarów oraz ochrony środowiska naturalnego.

Gospodarka odpadami

Zgodnie z art. 6c ust.1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2021 r. poz. 888 ze zm.), gmina organizuje odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli wszystkich nieruchomości, na których zamieszkują oraz nie zamieszkują mieszkańcy.

Źródłem finansowania systemu odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych są opłaty za gospodarowanie odpadów komunalnych, wnoszone przez mieszkańców.

W przypadku nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi stanowi iloczyn liczby mieszkańców zamieszkujących nieruchomość oraz stawki opłaty ustalonej odrębną uchwałą Rady Gminy Wielgomłyny.

W 2022 roku liczba nieruchomości z których odbierano odpady komunalne wynosiła :

1. nieruchomości zamieszkałe (na podstawie złożonych deklaracji) – 1341 w tym:

- domki letniskowe – 65;
- nieruchomości wielolokalowe – 3;

- nieruchomości z przydomowym kompostownikiem – 1072⁵².
2. nieruchomości niezamieszkałe (na podstawie odrębnie zawartej umowy na odbiór odpadów) – 105.

Charakterystyka systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wielgomłyny⁵³

Gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wielgomłyny zostały objęte od 2013 roku nieruchomości zamieszkałe oraz domki letniskowe lub inne nieruchomości wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe. Odpady komunalne z nieruchomości niezamieszkałych, w tym z miejsc prowadzenia działalności gospodarczej oraz z budynków użyteczności publicznej, odbierane są na podstawie odrębnej umowy na odbiór odpadów komunalnych, zawartej z dowolną firmą wpisaną do rejestru działalności regulowanej, prowadzonego przez Wójta Gminy Wielgomłyny.

Odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych realizowany jest przez Gminę Wielgomłyny na podstawie umowy z firmą **PAVER Sp. z o.o., Kuzki 65, 29-100 Włoszczowa**, przedsiębiorcą wyłonionym w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego, w trybie przetargu nieograniczonego.

Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku w Gminie Wielgomłyny jest prowadzona zbiórka selektywna następujących frakcji odpadów:

papier;

- szkło;
- tworzywa sztuczne;
- metal;
- opakowania wielomateriałowe;
- odpady ulegające biodegradacji, w tym bioodpady stanowiące odpady komunalne;
- przeterminowane leki i chemikalia;
- zużyte baterie i akumulatory;
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny;
- meble i inne odpady wielkogabarytowe;
- odpady budowlane i rozbiórkowe ;
- zużyte opony;

⁵² Analiza stanu gospodarki odpadami za 2022 r.

⁵³ Tamże.

- odpady niebezpieczne;
- odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igły i strzykawki;
- odpady tekstyliów i odzieży.
- Selektywnie zebrane odpady komunalne mieszkańcy gromadzili w kolorowych workach wg następujących zasad:
 - worek żółty – plastik, metal, opakowania wielomateriałowe, tworzywa sztuczne;
 - worek zielony – szkło;
 - worek niebieski – papier;
 - worek brązowy – odpady biodegradowalne.

Pozostałe odpady, po wysegregowaniu frakcji odpadów wykazanych powyżej, stanowiły niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne i umieszczane były w pojemnikach do tego przeznaczonych.

Częstotliwość odbioru odpadów komunalnych:

- niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne odbierane były raz na miesiąc w sezonie jesienno- zimowym tj. od listopada do marca i dwa razy w miesiącu w okresie od kwietnia do października;
- odpady zielone, powstające w wyniku pielęgnacji zieleni na terenie nieruchomości zamieszkałych, były kompostowane w przydomowych kompostownikach, lub odbierane selektywnie raz na miesiąc w sezonie jesienno- zimowym tj. od listopada do marca i dwa razy w miesiącu w okresie od kwietnia do października zgodnie z harmonogramem odbioru odpadów;
- plastik, papier, metal zbierane były raz w miesiącu w terminach określonych w harmonogramie odbioru odpadów;
- szkło odbierane było raz na dwa miesiące w terminie określonym w harmonogramie odbioru odpadów.

Na terenie Gminy Wielgomłyny funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych ul. Krzętowskiej 59 w Wielgomłynach (PSZOK), czynny dwa razy w miesiącu (sobota) w godzinach 8.00-12.00 w terminach określonych w harmonogramie.

Do PSZOK mieszkańcy mogą bezpłatnie oddać odpady takie jak:

- przeterminowane leki i chemikalia
- zużyte baterie i akumulatory

- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny
- odpady wielkogabarytowe
- odpady budowlane i rozbiórkowe do 500 kg z 1 posesji/rok
- zużyte opony od samochodów osobowych
- odpady komunalne ulegające biodegradacji
- opakowania ze szkła
- papier i tektura
- tworzywa sztuczne i opakowania z tworzyw sztucznych
- opakowania wielomateriałowe
- metale
- odpady niebezpieczne wydzielone ze strumienia odpadów komunalnych;
- odpady niekwalifikujące się jako odpady medyczne powstałe w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igły i strzykawki.

PSZOK nie przyjmuje odpadów zmieszanych. Dostarczone odpady nie mogą zawierać azbestu, papy, smoły oraz nie mogą być zanieczyszczone odpadami niewiadomego pochodzenia. Opakowania po substancjach płynnych nie mogą być uszkodzone. Do PSZOK mieszkańcy nie mogą oddawać części samochodowych, odpadów w opakowaniach ciekących, zmieszanych odpadów budowlanych i komunalnych, opon od ciągników i przyczep oraz wszystkich odpadów wskazujących na źródło pochodzenia inne niż z gospodarstwa domowego. Mieszkańcy zobowiązani są dostarczyć odpady we własnym zakresie i na własny koszt.

Na podstawie art. 9b ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, Wójt Gminy Wielgomłyny prowadzi Rejestr Działalności Regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. W 2022 r. uprawnionych do świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości było 9 podmiotów, z czego dwa przedsiębiorstwa świadczyły usługi.

Na podstawie art. 9c ust. 9 oraz art. 9b ust. 4 cytowanej ustawy, Wójt Gminy Wielgomłyny ma obowiązek do dnia 31 stycznia przekazać Marszałkowi Województwa Łódzkiego wykaz podmiotów wpisanych w danym roku do rejestru działalności regulowanej, w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz wykreślonych z tego rejestru, zawierający dane, o których mowa w art. 9b ust.4.

W 2022 roku do rejestru działalności regulowanej nie dokonano żadnego nowego wpisu, wykreślono na wniosek trzy podmioty.

W 2022 roku obowiązywały następujące stawki opłaty za odbiór odpadów komunalnych:

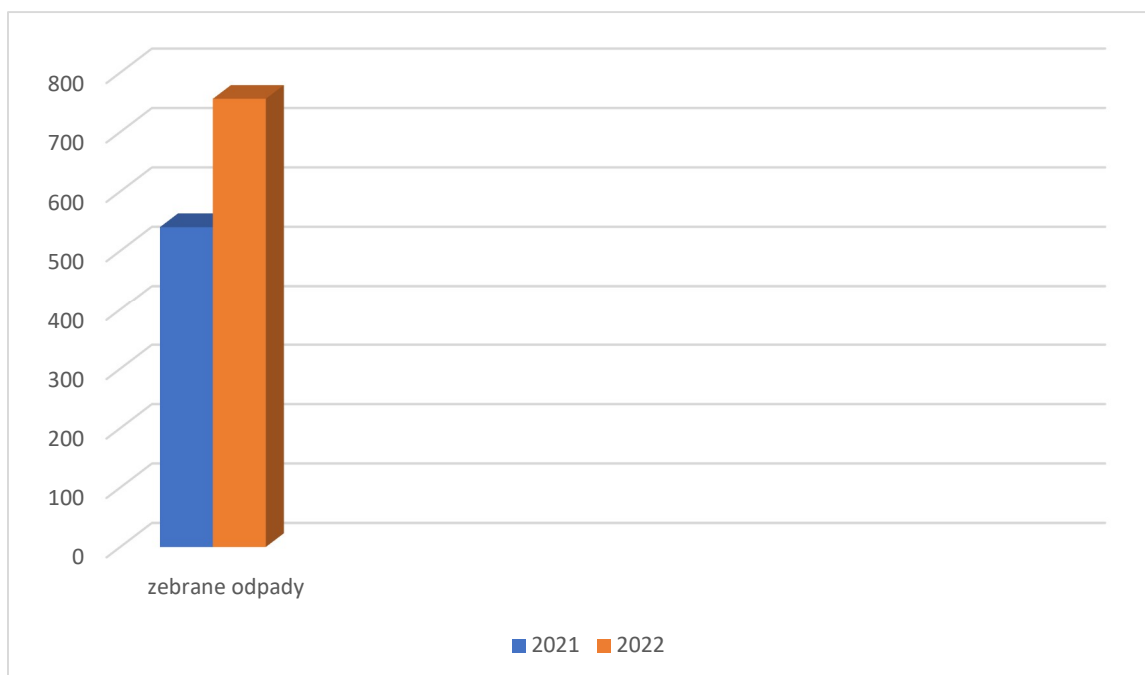
- 19,00 zł miesięcznie od osoby;
- 183,00 zł roczna opłata ryczałtowa dla właścicieli domków letniskowych lub innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe;
- w przypadku stwierdzenia, że odpady komunalne nie były zbierane i odbierane w sposób selektywny, w wysokości dwukrotności tej stawki.

Właściciele nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi kompostujący bioodpady stanowiące odpady komunalne w kompostowniku przydomowym zwolnieni byli w części z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w wysokości 2,00 zł miesięcznie od każdej osoby zamieszkującej daną nieruchomość.

Na 31.12.2022 w systemie GOMiG widniały 1072 gospodarstwa, gdzie właściciel zadeklarował kompostowanie odpadów biodegradowalnych, co stanowi 80% wszystkich nieruchomości zamieszkałych i wzrost o 26 nowych kompostowników w porównaniu do roku ubiegłego.

W 2022 roku według sprawozdań firm odbierających odpady komunalne na terenie Gminy Wielgomłyny zebrano łącznie 778,8800 Mg (ton) odpadów. W porównaniu do roku 2021 jest to mniej o 9,16 Mg. Wzrósł natomiast o 1,2% stosunek masy odpadów zmieszanych do masy wszystkich zebranych odpadów komunalnych.

Wykres nr 15 - Zebrane odpady w mg 2021-2022⁵⁴

⁵⁴ Tamże.

**Tabela nr 15 - Ilość odpadów komunalnych odebranych w roku 2022 z terenu gminy
z podziałem na kody odpadów⁵⁵**

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Nieruchomości zamieszkałe Masa odpadów [MG]	Nieruchomości Niezamie- szkałe Masa odpadów [MG]	Pszok Masa odpadów [MG]	Razem [MG]
20 03 01	Zmieszane	509,5700	73,9900		583,5600
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	74,5400	6,7000		81,2400
15 01 07	Opakowania ze szkła	68,9000	0,7200		69,6200
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	6,0200	10,8800		16,9000
20 01 32	Leki przeterminowane	0,0600			0,0600
17 01 07 ⁵⁶	Odpady gruzu		1,6600		1,6600
17 06 04	Odpady styropianu			0,2400	0,2400
17 01 01	Odpady betonu			1,6800	1,6800
16 01 03	Opony				

⁵⁵ Tamże.

⁵⁶ Kolorem żółtym oznaczono odpady budowlane, które od 2022 r. nie stanowią już odpadów komunalnych.

				4,7800	4,7800
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe			18,0800	18,0800
20 01 23*	Urządzenia zawierające freony			0,8000	0,8000
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne			0,2600	0,2600
RAZEM		659,0900	93,9500	25,8400	778,8800

Tabela nr 16 - Ilość odpadów komunalnych (nieulegających biodegradacji) wytwarzanych na terenie Gminy Wielgomłyny oraz sposób ich zagospodarowania w 2022 roku⁵⁷

Kod i rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Masa odebranych odpadów komunalnych (Mg)	Sposób zagospodarowania	instalacja
15 01 02 Opakowania z tworzyw sztucznych	27,2200	R-12	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych ZUOK Płoszów
	5,9400	R-12	Instalacja selektywnie zebranych odpadów w Sobuczynie

⁵⁷ Tamże.

	33,5400	R-12	Instalacja mechanicznego przetwarzania odpadów , linia sortownicza Juko Piotrków Tryb.
	14,5400	R-12	Instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w Zawierciu
15 01 07 Opakowania ze szkła	20,1000	R-5	Zakład Uzdatniania Stłuczki Szklanej w Lublińcu
	49,4200	R-12	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych ZUOK Płoszów
	0,1000	R-12	Instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w Zawierciu
20 01 32 Leki inne niż wymienione w 20 01 31	0,0400	R-12	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe LS-PLUS Sp. z o.o. ul. Szałwiowa Plewiska
	0,0200	Magazynowanie	
15 01 01 Opakowania z papieru i tektury	0,8000	R-12	Instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w Zawierciu
	15,6200	R-12	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania

			odpadów komunalnych ZUOK Płoszów
	0,4800	R-3	Instalacja mechanicznego przetwarzania odpadów , linia sortownicza Juko Piotrków Tryb
16 01 03 Zużyte opony	3,0400	R-12	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych ZUOK Płoszów
	1,7400	Magazynowanie	
20 01 23* Urządzenia zawierające freony	0,8000	R-12	Electrorecycling Nowy Tomyśl
20 01 35* Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	0,2600	R-12	BOWI Częstochowa
20 03 07 Odpady wielkogabarytowe	18,0800	R-12	ARW Baltic Koniecpol
20 03 01 Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	257,7600	D-13	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych ZUOK Płoszów
	3,16	R-12	Instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w Zawierciu
	322,6400	R-12	Instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów

			komunalnych Kępny Ług
--	--	--	--------------------------

Uzyskane poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych

1. Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych P:

Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych uważa się za osiągnięty jeżeli za 2022 rok wynosił co najmniej 25 %. Poziom ten obliczony został według określonego wzoru.

Tabela nr 17 - Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych

Wymagany poziom	Poziom osiągnięty przez gminę
25 %	25% poziom został osiągnięty

2. Poziom składowania PS:

Gminy są obowiązane nie przekraczać poziomu składowania w wysokości: 1) 30% wagowo - za każdy rok w latach 2025-2029; 2) 20% wagowo - za każdy rok w latach 2030-2034; 3) 10% wagowo - w 2035 r. i za każdy kolejny rok w latach następnych.

Za lata 2020-2022 nie ma określonego wymaganego poziomu składowania. Poziom został określony od 2025 roku i nie może przekraczać 30 % wagowo.

Tabela nr 18 - Poziom składowania⁵⁸

Wymagany poziom		Poziom osiągnięty przez gminę w latach 2020 - 2022
Za lata 2020-2022 nie określono wymaganego poziomu		42,63 % – poziom został osiągnięty

⁵⁸ Tamże.

Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania TR:

Tabela nr 19 - Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania

Wymagany poziom	Poziom osiągnięty przez gminę
Uzyskany poziom nie może przekraczać 35 %	28,54 % poziom został osiągnięty

Konkluzje:

Gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Wielgomłyny funkcjonuje zgodnie z obowiązującymi przepisami. Priorytetem dla gminy jest osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku niektórych frakcji odpadów komunalnych, a także ograniczenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, zgodnie z prawem. W celu dalszej poprawy i skutecznego prowadzenia gospodarki odpadami komunalnymi, konieczne są konsekwentne działania w tym obszarze, jak również nowe, lepsze rozwiązania prawne, które odpowiadają rzeczywistym potrzebom ochrony środowiska, szczególnie w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Wysokie poziomy wymagane przez przepisy, które są przewidziane na przyszłe lata, wydają się trudne do osiągnięcia w obecnym systemie. W 2022 r. uległa zmniejszeniu ilość selektywnie zebranych odpadów w 2022 roku w porównaniu do ogólnej ilości zebranych odpadów, dlatego też istnieje konieczność podjęcia działań edukacyjnych, mających na celu zwiększenie świadomości mieszkańców Gminy Wielgomłyny w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi oraz motywowanie ich do dokładniejszego segregowania i redukcji ilości odpadów wytwarzanych w domach poprzez takie działania jak:

- świadome zakupy (opakowania zwrotne);
- stosowanie przydomowych kompostowników;
- udział w akcjach zbiórki elektroodpadów i nakrętek;
- naprawa zepsutych przedmiotów zamiast wyrzucania ich;
- sprzedaż, wymiana lub oddawanie niepotrzebnego sprzętu, mebli i odzieży osobom potrzebującym.

Infrastruktura elektroenergetyczna, zaopatrzenie w ciepło, odnawialne źródła energii

Infrastruktura telekomunikacyjna

Na terenie Gminy Wielgomłyny nie ma centralnego systemu zaopatrzenia w ciepło, działają indywidualne źródła ciepła dla budynków mieszkalnych oraz instytucji użyteczności publicznej, podmiotów handlowych i usługowych oraz wytwarzające ciepło na własne potrzeby.

Gmina podejmuje działania zmierzające do poprawy jakości powietrza, zmniejszanie zjawiska niskiej emisji poprzez realizację projektów dzięki którym zarówno budynki gminne, jak również prywatne mogą uzyskać wsparcie finansowe na montaż odnawialnych źródeł energii.

Infrastruktura telekomunikacyjna

Na terenie gminy istnieje dogodny dostęp do sieci telefonii stacjonarnej i komórkowej. Na terenie gminy znajdują się stacje bazowe. Istniejąca sieć pozwala na sprawną realizację połączeń telefonicznych, internetowych i faksowych. Dostęp do Internetu posiada większość gospodarstw w gminie. Różnice polegają na rodzaju dostawcy, sposobie dostępu do Internetu, jego prędkości, jakości połączenia oraz cenach.

Tabela nr 24 - Wykaz nadajników istniejących na terenie gminy

Operator	Lokalizacja nadajnika
Plus	Wielgomłyny, ul. Częstochowska

Gmina we współpracy z operatorami będzie wspierała rozwój przewodowej i bezprzewodowej infrastruktury teleinformatycznej, m.in. poprzez:

- wspieranie utrzymania, rozbudowy i budowy liniowych elementów sieci światłowodowych wraz z węzłami dostępowymi,
- wspieranie utrzymania, rozbudowy i budowy infrastruktury 3G i 4G (LTE),
- wspieranie budowy infrastruktury 5G.

Zarządzanie Gminą Wielgomłyny

Zarządzanie gminą wymaga koordynacji wielu działań oraz odpowiedzialności za dobrobyt społeczności lokalnej. Rada gminy, wójt. oraz urzędnicy i pracownicy administracji samorządowej odgrywają kluczową rolę w procesie zarządzania gminą i realizacji jej celów. Efektywne zarządzanie gminą ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców, rozwój infrastruktury i społeczności lokalnych.

Gmina jest podstawową jednostką administracji publicznej na poziomie lokalnym w wielu krajach.

Zarządzanie gminą obejmuje wiele obszarów działania, takich jak:

- ❖ Zarządzanie finansowe: Odpowiedzialność za budżet gminy, zarządzanie dochodami i wydatkami, planowanie inwestycji, pozyskiwanie funduszy zewnętrznych itp.;
- ❖ Planowanie przestrzenne: Tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego, rozwoju infrastruktury, kontroli i nadzoru nad budową i użytkowaniem nieruchomości;
- ❖ Edukacja: Zapewnienie odpowiednich warunków do funkcjonowania szkół, przedszkoli i innych placówek oświatowych;
- ❖ Opieka zdrowotna: Zapewnienie dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej, wspieranie działań profilaktycznych, prowadzenie programów zdrowotnych itp.;
- ❖ Bezpieczeństwo i porządek publiczny: Organizacja służb odpowiedzialnych za utrzymanie porządku i bezpieczeństwa na terenie gminy, współpraca z policją i strażą pożarną;
- ❖ Gospodarka komunalna: Zarządzanie infrastrukturą komunalną, w tym wodociągami, kanalizacją, utrzymaniem dróg, parków, ścieżek rowerowych itp.;
- ❖ Kultura i sport: Wsparcie dla działań kulturalnych i sportowych na terenie gminy, organizacja imprez, festiwali, konkursów itp.;
- ❖ Sprawy społeczne: Prowadzenie programów wsparcia dla osób potrzebujących, opieka nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, działania z zakresu integracji społecznej;
- ❖ Ochrona środowiska: Wspieranie inicjatyw związanych z ochroną przyrody, gospodarką odpadami, ochroną zasobów naturalnych;
- ❖ Pozyskiwanie funduszy i współpraca z zewnętrznymi instytucjami: Starania o dotacje i środki finansowe z różnych źródeł, współpraca z władzami centralnymi, organizacjami pozarządowymi i innymi partnerami.

Sytuacja finansowa

Zgodnie z rozdziałem VII art. 163 Konstytucji RP samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne nie zastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych. W zakresie samodzielności obszarów finansowych JST można wyróżnić:

- 1) system dochodów;
- 2) system wydatków;
- 3) system gospodarki budżetowej.

Dochody Gminy można podzielić na dwie kategorie:

- a) wewnętrzne, na które jednostka ma wpływ,
- b) zewnętrzne, na które jednostka nie ma wpływu.

Do wewnętrznych należy przede wszystkim baza podatkowa JST. Ta baza to w praktyce liczba firm zarejestrowanych w Gminie i liczba mieszkańców zameldowanych.

Czynniki zewnętrzne to przede wszystkim regulacje prawne, w tym ustawy:

- ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- ustawa o finansach publicznych.

Obecnie możemy mówić o ukształtowaniu się systemu podatków i opłat lokalnych, w skład, którego wchodzi:

- 1) podatki bezpośrednie: od nieruchomości, od środków transportowych, od spadków i darowizn, rolny, leśny,
- 2) pośrednie: podatek od czynności cywilnoprawnych, karta podatkowa, opłaty lokalne o charakterze podatkowym: skarbowy, targowy, miejscowy, administracyjny oraz pozostałe opłaty lokalne, wymierzone na podstawie odrębnych ustaw.

Do najważniejszych podatków i opłat lokalnych, z punktu widzenia finansów Gminy należą dochody z podatku od nieruchomości, podatku rolnego i leśnego oraz podatku od środków transportowych.

Gmina pomimo realnie niedużego budżetu zachowuje stabilną politykę finansową, co pozwala na racjonalne gospodarowanie majątkiem i realizację najpilniejszych potrzeb i zadań inwestycyjnych.

Ministerstwo Finansów prezentuje w każdym roku wskaźniki dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin (wskaźniki G).

Gmina Wielgomłyny za 2021 r. 1 093,76 .

Dla porównania inne gminy Powiatu Radomszczańskiego:

- Radomsko: 2 238,46;
- Dobryczyce: 1 510,05;
- Gidle: 992,18;
- Gomunice: 1 374,84;

- Kamieńsk: 2 652,78
- Kobile Wielkie: 1 204,80;
- Kodrąb: 1 215,24;
- Lgota Wielka: 1 200,71;
- Ładzice: 1 923,97
- Masłowice: 2 099,21;
- Przedbórz: 1 319,72;
- Radomsko: 1 786,43
- Żytno: 941,92.

Finanse Gminy Wielgomłyny

2022 r.⁵⁹

Dochody budżetowe na 2022 rok zaplanowane zostały w uchwale budżetowej w wysokości 27.976.417,00 zł w tym dochody bieżące to kwota 18.959.163,65 zł, a dochody majątkowe 9.017.253,35 zł. W ciągu 2022 roku plan dochodów zwiększył się o 9.304.508,67 zł i na dzień 31 grudnia 2022 roku wyniósł 37.280.925,67 zł.

Dochody budżetowe zaplanowane w kwocie 37.280.925,67 zł na 31 grudnia 2022 roku zostały wykonane w wysokości 36.513.753,71 zł, co daje wskaźnik realizacji planu w wysokości 97,9%. Dochody bieżące wyniosły 28.968.625,57 zł na zaplanowaną kwotę 29.564.954,71 zł, co daje wskaźnik realizacji 98%. Dochody majątkowe wykonane na poziomie 97,8%. Na zaplanowaną kwotę 7.715.970,96 zł wpłynęła kwota 7.545.128,14 zł. Dochody bieżące stanowią 79,3% uzyskanych ogółem dochodów, natomiast dochody majątkowe stanowią 20,7% wpływów uzyskanych w 2022 roku.

2021 r.⁶⁰

Dochody budżetowe na 2021 rok zaplanowane zostały w uchwale budżetowej w wysokości 22.905.000,00 zł w tym dochody bieżące to kwota 21.108.361,70 zł, a dochody majątkowe 1.796.638,30 zł. W ciągu 2021 roku plan dochodów zwiększył się o 2.820.876,36 zł i na dzień 31 grudnia 2021 roku wyniósł 25.725.876,36 zł. Ostatecznie dochody budżetowe zaplanowane w kwocie 25.725.876,36 zł na 31 grudnia 2021 roku zostały wykonane w wysokości 28.496.158,06 zł, co daje wskaźnik realizacji planu w wysokości 110,8%. Dochody bieżące

⁵⁹ Raport o stanie Gminy Wielgomłyny za 2022 r., <https://wielgomlyny.bip.net.pl/?c=546>

⁶⁰ Raport o stanie Gminy Wielgomłyny za 2021 r.

wyniosły 23.619.483,99 zł na zaplanowaną kwotę 23.534.148,91 zł, co daje wskaźnik realizacji 100,4%. Dochody majątkowe wykonane na poziomie 222,5%. Na zaplanowaną kwotę 2.191.727,45 zł wpłynęła kwota 4.876.674,07 zł. Dochody bieżące stanowią 82,9% uzyskanych ogółem dochodów, natomiast dochody majątkowe stanowią 17,1% wpływów uzyskanych w 2021 roku.

2020 r.⁶¹

Dochody budżetowe zaplanowane w kwocie 23.622.444,14 zł na 31 grudnia 2020 roku zostały wykonane w wysokości 24.328.515,91 zł, co daje wskaźnik realizacji planu w wysokości 103%. Dochody bieżące wyniosły 22.442.249,29 zł na zaplanowaną kwotę 22.466.440,14 zł, co daje wskaźnik realizacji 99,9%. Dochody majątkowe wykonane zostały w wysokości 163,2%. Na zaplanowaną kwotę 1.156.004,00 zł wpłynęła kwota 1.886.266,62 zł.

Dochody bieżące stanowią 92,2% uzyskanych ogółem dochodów, natomiast dochody majątkowe stanowią 7,8% wpływów uzyskanych w 2020 roku.

Wskaźniki dochodów podatkowych gmin

Wskaźnik G - podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej

Gmina Wielgomłyny

Za 2022 r. - 1 177,07;

Za 2021 r. - 1 093,76;

Za 2020 r. - 959,60.

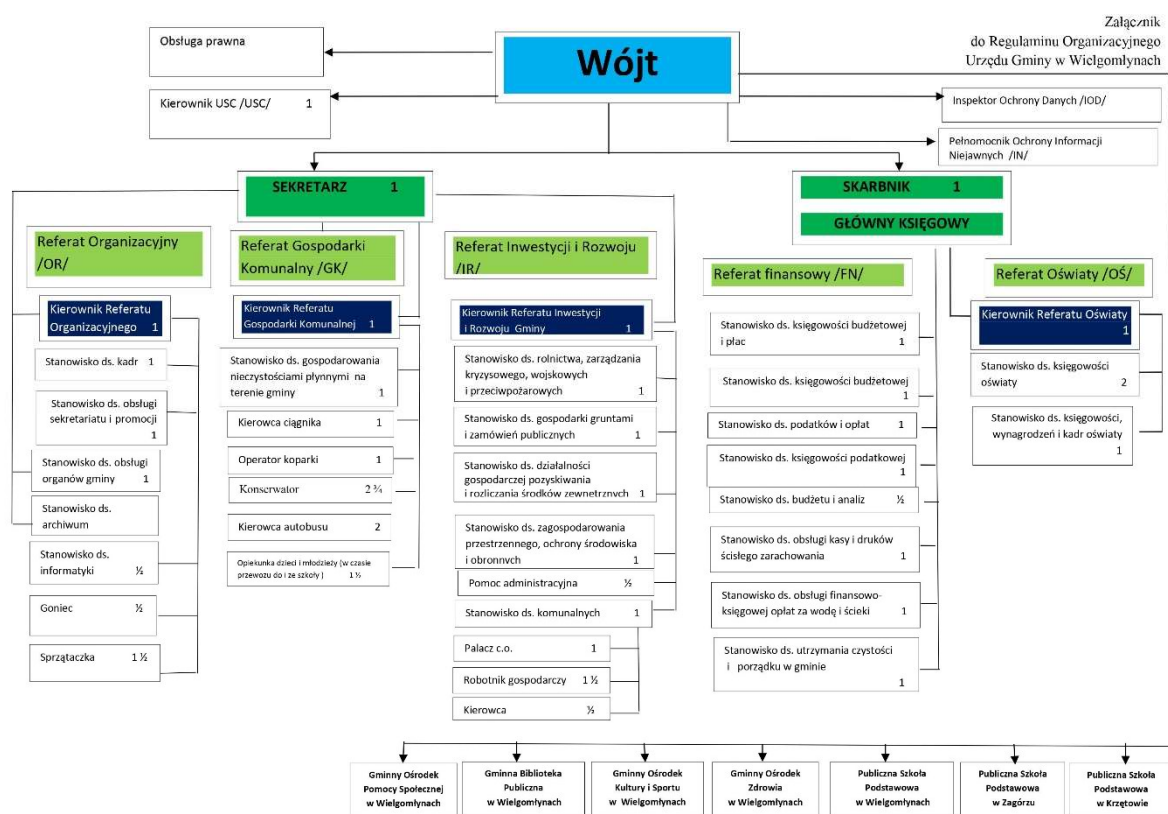
Konkluzje: Gmina Wielgomłyny prowadzi racjonalną gospodarkę finansami. W budżecie gminy nie występuje deficyt, a za 2022 r. odnotowano nadwyżkę budżetową w kwocie 1 373.835,51 zł. Gmina podejmuje aktywne działania, aby zwiększać swój budżet inwestycyjny aplikując o zewnętrzne dofinansowania w ramach dostępnych programów krajowych i unijnych.

[Struktura organizacyjna](#)

Regulamin organizacyjny Urzędu Gminy w Wielgomłynach wprowadzony został Zarządzeniem Nr 167/2022 Wójta Gminy Wielgomłyny z dnia 15 grudnia 2022 r.

⁶¹ Raport o stanie Gminy Wielgomłyny za 2020 r.

Struktura Urzędu Gminy Wielgomłyny⁶²

Organizacja urzędu:

W Urzędzie są następujące stanowiska kierownicze

1) Wójt Gminy;

⁶² <https://wielgomlyny.bip.net.pl/?a=7184>

- 2) Sekretarz Gminy;
- 3) Skarbnik Gminy;
- 4) Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego;
- 5) Kierownik Referatu Oświaty;
- 6) Kierownik Referatu Inwestycji i Rozwoju Gminy;
- 7) Kierownik Referatu Organizacyjnego,
- 8) Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej.

Strukturę Urzędu tworzy Wójt oraz następujące referaty i stanowiska pracy:

Referat Organizacyjny, w skład którego wchodzi następujące stanowiska pracy:

- a) Kierownik Referatu Organizacyjnego;
- b) stanowisko ds. kadr;
- c) stanowisko ds. obsługi sekretariatu i promocji;
- d) stanowisko ds. obsługi organów gminy;
- e) stanowisko ds. obsługi archiwum;
- f) stanowisko ds. informatyki;
- g) stanowiska pomocnicze i obsługi - sprzątaczką, goniec.

Referat Gospodarki Komunalnej, w skład którego wchodzi następujące stanowiska pracy:

- a) Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej;
- b) stanowisko ds. gospodarowania nieczystościami płynnymi na terenie Gminy;
- c) stanowiska pomocnicze i obsługi - konserwatorzy; kierowca ciągnika, kierowca autobusu, opiekunka dzieci i młodzieży (w czasie przewozu do i ze szkoły), operator koparki.

Referatu Inwestycji i Rozwoju Gminy w skład którego wchodzi następujące stanowiska pracy:

- a) Kierownik Referatu Inwestycji i Rozwoju Gminy;
- b) stanowisko ds. rolnictwa, zarządzania kryzysowego, wojskowych i przeciwpożarowych;
- c) stanowisko ds. gospodarki gruntami i zamówień publicznych;
- d) stanowisko ds. działalności gospodarczej pozyskiwania i rozliczania środków zewnętrznych;
- e) stanowisko ds. zagospodarowania przestrzennego, ochrony środowiska i obronnych;

- f) stanowisko ds. komunalnych;
- g) stanowiska pomocnicze i obsługi – palacz c.o., robotnik gospodarczy, kierowca.

Referat Finansowy, w skład, którego wchodzi następujące stanowiska pracy:

- a) Skarbnik Gminy - który sprawuje jednocześnie funkcję Kierownika Referatu Finansowego;
- b) stanowisko ds. księgowości budżetowej;
- c) stanowisko ds. księgowości budżetowej i płac;
- d) stanowisko ds. podatków i opłat;
- e) stanowisko ds. księgowości podatkowej;
- f) stanowisko ds. obsługi kasy i druków ścisłego zarachowania;
- g) stanowisko ds. obsługi finansowo-księgowej opłat za wodę i ścieki;
- h) stanowisko ds. utrzymania czystości i porządku w gminie;
- i) stanowisko ds. budżetu i analiz.

Referat Oświaty w skład którego wchodzi następujące stanowiska pracy:

- a) Kierownik Referatu Oświaty;
- b) stanowisko ds. księgowości, wynagrodzeń i kadr oświaty;
- c) stanowisko ds. księgowości oświaty.

Referatom oraz samodzielnym stanowiskom pracy, wchodzące w skład Urzędu, nadaje się symbole do oznakowania spraw:

- 1) Referat Organizacyjny /symbol: OR/;
- a) stanowisko ds. obsługi organów gminy /symbol do obsługi rady gminy RG, w zakresie pozostałych spraw OR/;
- 2) Referat Finansowy /symbol: FN/;
- 3) Referat Oświaty /symbol: OŚ/;
- 4) Referat Inwestycji i Rozwoju Gminy /symbol: IR/;
- 5) Referat Gospodarki Komunalnej /symbol: GK/;
- 6) Samodzielne stanowiska pracy:
 - a) kierownik Urzędu Stanu Cywilnego/ symbol: USC/;
 - b) stanowisko pracy Inspektora Ochrony Danych, /symbol: IOD/
 - c) Pełnomocnik do spraw informacji niejawnych /symbol: IN/.

Wykaz najważniejszych projektów inwestycyjnych zrealizowanych w Gminie w latach 2015 – 2023

Planowane projekty do 2032 roku

Planowanie inwestycji w gminie jest niezwykle istotne dla skutecznego rozwoju lokalnej społeczności. Przede wszystkim pozwala ono zidentyfikować najważniejsze potrzeby infrastrukturalne i społeczne, które wymagają wsparcia finansowego. Dzięki odpowiedniemu planowaniu inwestycji gmina może wypracować długoterminową strategię, która uwzględni priorytety mieszkańców i zapewnia efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów.

Planowanie inwestycji w gminie ma również kluczowe znaczenie dla zapewnienia transparentności i odpowiedzialności w wydatkowaniu publicznych środków. Dzięki temu mieszkańcy mają możliwość aktywnego udziału w procesie podejmowania decyzji dotyczących inwestycji, co sprzyja budowaniu zaufania do lokalnych władz.

Kolejnym ważnym aspektem jest uniknięcie chaotycznego rozwoju, który może prowadzić do konfliktów i nieefektywnego wykorzystania środków. Planowanie inwestycji pozwala na skoordynowane działania i harmonijny rozwój infrastruktury, co sprzyja lepszemu funkcjonowaniu gminy jako całości.

Wreszcie, dobrze opracowany plan inwestycji może także przyciągać inwestorów zewnętrznych i pozyskiwać dodatkowe środki na rozwój lokalnej społeczności. Gmina, która potrafi przedstawić jasną wizję rozwoju i wykazać odpowiednią strategię inwestycyjną, jest bardziej atrakcyjna dla potencjalnych partnerów biznesowych i instytucji wspierających.

Planowanie inwestycji w gminie to kluczowy element sprzyjający zrównoważonemu i harmonijnemu rozwojowi lokalnej społeczności, zapewniający efektywne wykorzystanie zasobów oraz uwzględniający priorytety mieszkańców. Poniżej została zaprezentowana lista priorytetowych projektów inwestycyjnych i społecznych przewidzianych do realizacji w nowej perspektywie finansowej.

Nazwa zadania: Poprawa efektywności energetycznej na terenie Gminy Wielgomłyny

Uzasadnienie

Zgodnie z realizacją pakietu klimatycznego Polska i gminy są zobowiązane do redukcji emisji CO₂, likwidacji źródeł niskiej emisji, przechodzenia z paliwa konwencjonalnego na odnawialnego źródła energii, termomodernizację obiektów - docieplenia ścian, dachów, wymianę instalacji wewnętrznych. Poprawa jakości powietrza, ochrona atmosfery to kluczowe obszary wymagające szybkiej interwencji w naszym kraju. Na poziomie gminy tym ważniejsze jest promowanie ekologicznych źródeł ciepła, stosowanie odnawialnych źródeł energii. Jest to konieczne do przeciwdziałania mającemu bardzo negatywny wpływ na nasze zdrowie zjawisku niskiej emisji.

	Ponadto Unia Europejska w ramach tzw. polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wskazała istotne postulaty: Najważniejsze cele na 2030 r.: - ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.) - zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%
Opis	Planowane projekty obejmować będzie głęboką termomodernizację - docieplenia, wymianę stolarki okiennej, drzwiowej, wymianę źródeł ciepła na ekologiczne, zgodnie z zaleceniami wynikającymi z audytów energetycznych. Planowane prace będą dotyczyły w szczególności budynków użyteczności publicznej oraz budynków prywatnych, jeśli dostępne fundusze będą przewidywać takie wsparcie, modernizację oświetlenia na energooszczędne, budowę nowych odcinków oświetlenia ulicznego.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Poprawa stanu dróg lokalnych

Uzasadnienie	Gmina planuje inwestycje związane z infrastrukturą drogową. Układ drogowy na terenie gminy jest przeciążony poprzez zwiększające się z roku na rok natężenie ruchu, co sprawia, że stan nawierzchni dróg lokalnych wymaga ciągłych modernizacji i remontów. Ponadto ważnym aspektem jest poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
Opis	Planowane są budowy, przebudowy, remonty, modernizacje, bieżące prace modernizacyjne obejmujące poprawę nawierzchni dróg lokalnych, w zależności od potrzeb. Inwestycje będą także obejmować ciągi pieszo – rowerowe, chodniki, parkingi.
Źródła finansowania	Budżet gminy, Budżet Samorządu Województwa Łódzkiego, Budżet Państwa w ramach planowanych dotacji, współfinansowanie ze środków powiatu radomszczańskiego, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Rozwój gospodarki wodno – kanalizacyjnej na obszarze Gminy Wielgomłyny

Uzasadnienie	Gmina rozbudowuje sieć kanalizacji zbiorczej oraz budowę i rozbudowę, remonty odcinków sieci wodociągowej. Kanalizacja sanitarna jest ważna z punktu widzenia ochrony środowiska. Nakłada ona na nie obowiązek zapewnienia zbiorczego odbioru nieczystości zgodnie z normami UE np. przez założenie kanalizacji. Rozbudowa sieci będzie mieć pozytywny wpływ na ochronę przyrody w gminie.
Opis	W gminie planuje się rozbudowę systemu kanalizacji sanitarnej w formie sieci zbiorczej, ale przy zabudowie rozproszonej rozważana będzie budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

	Ponadto planowane jest dalsza rozbudowa sieci wodociągowej tam gdzie jej nie ma.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Budżet Samorządu Województwa Łódzkiego, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Poprawa jakości i warunków kształcenia w szkołach na obszarze Gminy Wielgomłyny

Uzasadnienie	Ważne jest poprawienie jakości kształcenia ogólnego, szczególnie w zakresie wsparcia kompetencji uczniów, które mają kluczowe znaczenie dla rozwoju dzieci i młodzieży. Te kompetencje obejmują porozumiewanie się w języku ojczystym i językach obcych, umiejętności matematyczne, podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, umiejętności informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywę i przedsiębiorczość, oraz świadomość i ekspresję kulturalną. Każda z tych umiejętności jest równie istotna, ponieważ może przyczynić się do samorealizacji i pełnego życia w społeczeństwie wiedzy. Obecnie szczególnie ważne jest nauczanie eksperymentalne, ponieważ pozwala rozwijać cechy, które nie są pobudzane przez kształcenie teoretyczne, takie jak kreatywność i ciekawość poznania nowych zagadnień. W ramach projektu należy zwiększyć dostęp do usług edukacyjnych, zwłaszcza w zakresie sprzętu wspierającego rozwijanie kompetencji ogólnych, które stanowią fundament dla nauczania eksperymentalnego. Zakupione środki trwale będą odpowiadać na potrzeby kluczowych dziedzin nauczania, co pozwoli uczniom łatwiej i efektywniej przyswajać nową wiedzę. Wzrost aktywności fizycznej u dzieci i młodzieży jest także kluczowy, mając na uwadze alarmujące dane z badań UNICEF, które wskazują, że polskie dzieci tyją najszybciej w Europie, a liczba osób z nadwagą w ciągu ostatniej dekady podwoiła się. Dlatego też, odpowiednie zaangażowanie w promocję aktywnego trybu życia staje się nieodzowne dla zdrowego rozwoju młodego pokolenia.
Opis	W planach znajduje się uzupełnienie wyposażenia placówek edukacyjnych poprzez zakup sprzętu komputerowego oraz pomoce dydaktyczne, które będą wspierać naukę języków obcych oraz inne kluczowe kompetencje, w tym również doświadczenia w nauczaniu eksperymentalnym. Dodatkowo, planuje się organizację dodatkowych zajęć, które pomogą w rozwijaniu tych kompetencji u uczniów. Pod pojęciem kompetencji kryje się kombinacja wiedzy, umiejętności oraz odpowiedniej postawy. Kompetencje kluczowe mają szczególne znaczenie, ponieważ wspierają rozwój osobisty, umożliwiają włączenie się w życie społeczne, sprzyjają aktywnemu obywatelstwu oraz pozwalają na zdobycie zatrudnienia. Dążymy do zapewnienia uczniom szerokiego spektrum kompetencji, które przygotują ich do pełnego i satysfakcjonującego uczestnictwa w społeczeństwie.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy**Wielgomłynny**

Uzasadnienie	Polska jest pierwszym i jedynym krajem w Unii Europejskiej, która podjęła wyzwanie wycofania z użytkowania wyrobów zawierających azbest. Od 2009 r. realizujemy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu do 2032 r. Główne cele Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 to: - usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest; - minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju; - likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.
Opis	W ramach projektu planowane jest sukcesywne usuwanie wyrobów azbestowych w budynków prywatnych na terenie gminy poprzez zdjęcie, składowanie i usunięcie wyrobów azbestowych.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

Nazwa zadania: Wymiana źródeł ciepła na ekologiczne w Gminie Wielgomłynny

Uzasadnienie	Projekt zakłada przeprowadzenie wymiany starych, nieekologicznych źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych na terenie gminy. Wiele z tych budynków wymaga także termomodernizacji, co w rezultacie przyczyni się do znacznego zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, poprawy efektywności energetycznej obiektów oraz oszczędności w ich funkcjonowaniu. Projekt będzie miał również pozytywny wpływ na ochronę powietrza i środowiska naturalnego. Istotnym aspektem jest również fakt, że dzięki realizacji tego projektu nastąpi redukcja emisji szkodliwych gazów cieplarnianych, co przyczyni się do bardziej zrównoważonego i przyjaznego dla środowiska gminy. Wprowadzenie nowoczesnych, bardziej ekologicznych źródeł ciepła będzie miało korzystny wpływ na jakość powietrza, zdrowie mieszkańców oraz ogólną jakość życia w regionie. Projekt ma na celu stworzenie bardziej ekologicznego i zrównoważonego środowiska dla mieszkańców gminy poprzez modernizację i efektywne wykorzystanie energii w budynkach jednorodzinnych. Jest to ważny krok w kierunku ochrony środowiska, oszczędzania energii i redukcji negatywnego wpływu na klimat, co przyniesie długoterminowe korzyści dla społeczności lokalnej.
Opis	Projekt będzie polegał na wymianie starych nieekologicznych źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych na terenie gminy. Wiele budynków wymaga wymiany źródła ciepła oraz termomodernizacji, ich przeprowadzenie przyczyni się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, poprawy efektywności energetycznej obiektów i tym samym oszczędności w funkcjonowaniu oraz pozytywnego wpływu na ochronę powietrza i środowiska naturalnego. Ważnym aspektem jest fakt, że dzięki projektowi zmniejszy się także emisja szkodliwych gazów cieplarnianych.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Odnawialne źródła energii w gminie Wielgomłyny

Uzasadnienie	Poprawa jakości powietrza, ochrona atmosfery to kluczowe obszary wymagające szybkiej interwencji w naszym kraju. Na poziomie gminy tym ważniejsze jest promowanie ekologicznych źródeł ciepła, stosowanie odnawialnych źródeł energii. Jest to konieczne do przeciwdziałania mającemu bardzo negatywny wpływ na nasze zdrowie zjawisku niskiej emisji. Ponadto Unia Europejska w ramach tzw. polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wskazała istotne postulaty: Najważniejsze cele na 2030 r.: - ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.) - zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%.
Opis	Planowane są działania w stosunku do budynków gminnych oraz budynków prywatnych. Planuje się projekty polegające na instalacjach OZE dedykowanych produkcji energii elektrycznej i ciepłej na własne potrzeby obejmujące pompy ciepła, solary, fotowoltaikę.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Rozbudowa infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej

Uzasadnienie	Sport, turystyka i rekreacja stanowią kluczowe elementy zdrowego stylu życia, a mieszkańcy coraz bardziej zdają sobie sprawę z korzyści płynących z aktywnego spędzania wolnego czasu. Aby zachęcić do aktywności fizycznej i poprawić jakość życia w społeczności, istotne jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w naszej najbliższej okolicy. Mając na uwadze atrakcyjne położenie gminy istotny jest rozwój infrastruktury turystycznej. Wielgomłyny jako gmina nadpiliczna powinna także stawiać na rozwój turystyki kajakowej, przyrodniczej, wiejskiej.
Opis	Zadanie ma szeroki i otwarty katalog możliwości, wśród nich należy wymienić place zabaw, rozbudowę boisk, budowę siłowni zewnętrznych. Wsparcie rozwoju prywatnych projektów turystycznych, w tym dotyczących agroturystyki, kajakarstwa, turystyki rowerowej.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Rozwój e – usług publicznych w Gminie Wielgomłyny

Uzasadnienie	W związku z pandemią w Polsce, która była wywołana przez covid konieczne stało się dostosowanie sposobu załatwiania spraw urzędowych do nowej rzeczywistości. Wprowadzenie licznych udogodnień i usług elektronicznych stało się niezbędne, aby zapewnić bezpieczne i wygodne podejście do spraw administracyjnych. Jednakże, zwłaszcza w gminach wiejskich, ten
---------------------	---

	obszar wymaga dalszego inwestowania i poszerzenia zakresu oferowanych usług, aby sprostać oczekiwaniom obywateli oraz zapewnić rozbudowane technologie informacyjno-komunikacyjne.
Opis	Planowane działania skupiają się na rozbudowie i modernizacji technologii informacyjno-komunikacyjnych świadczonych przez Urząd Gminy oraz jednostki podległe. Głównym celem jest zwiększenie dostępności i jakości e-usług publicznych, aby zapewnić mieszkańcom łatwy i efektywny dostęp do informacji publicznych oraz usprawnić przepływ informacji między obywatelami, a administracją publiczną. Istotnym aspektem jest również promowanie komunikacji elektronicznej jako wygodnego środka kontaktu między mieszkańcami a urzędem.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Wsparcie rozwoju przewodowej i bezprzewodowej infrastruktury teleinformatycznej</u>	
Uzasadnienie	Gmina będzie wspierała operatorów i zachęcała do rozbudowy infrastruktury teleinformatycznej obejmującej utrzymanie, rozbudowę i budowę infrastruktury 3G i 4G (LTE), oraz wspieranie budowy infrastruktury 5G.
Opis	Rozbudowa infrastruktury teleinformatycznej obejmującej utrzymanie, rozbudowę i budowę infrastruktury 3G i 4G (LTE), oraz wspieranie budowy infrastruktury 5G.
Źródła finansowania	Środki własne operatorów, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Planowane projekty miękkie w Gminie do 2030 r.

<u>Nazwa zadania: Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu</u>	
Uzasadnienie	Cyfryzacja życia to obecny fakt, a dostęp do Internetu stał się nieodzownym elementem w wielu dziedzinach. Dzięki niemu można załatwiać wiele spraw w trybie zdalnym. Niemniej jednak, wciąż istnieje część społeczeństwa, która czuje się cyfrowo wykluczona. Obecnie, w erze cyfryzacji, internet stał się niezwykle ważnym narzędziem w życiu codziennym. Daje nam dostęp do informacji, ułatwia komunikację, umożliwia zakupy, obsługę spraw administracyjnych, edukację zdalną i wiele innych aspektów życia. Dla wielu osób stał się niezbędnym źródłem informacji i możliwości załatwiania wielu rzeczy. Niestety, nie wszyscy mają równy dostęp do cyfrowego świata. Część społeczeństwa nadal boryka się z brakiem dostępu do Internetu lub ograniczoną znajomością technologii. Mogą to być osoby starsze, niepełnosprawne, mieszkające na terenach o słabej infrastrukturze cyfrowej, czy też z mniejszymi możliwościami finansowymi. Dlatego istotne jest, aby pamiętać o tych, którzy czują się wykluczeni cyfrowo. Wprowadzając cyfryzację w różnych dziedzinach życia, należy jednocześnie dbać o dostępność alternatywnych rozwiązań dla osób, które nie korzystają z Internetu lub mają z tym trudności.

	Może to obejmować zachowanie tradycyjnych kanałów komunikacji, oferowanie pomocy technicznej czy szkoleń dla osób starszych lub niezaznajomionych z nowymi technologiami. Również rozwijanie infrastruktury cyfrowej na terenach, gdzie jest słabsza, może pomóc w zniwelowaniu tego społecznego wykluczenia. Inicjatywy edukacyjne i społeczne skierowane do osób, które potrzebują wsparcia w korzystaniu z nowych technologii, także odegrają ważną rolę.
Opis	W ramach podejmowanych działań będą realizowane szkolenia, doradztwo dla seniorów, niepełnosprawnych, wykluczonych cyfrowo. Planuje się doposażenie jednostek gminnych w sprzęt, a jeśli programy pomocowe to umożliwi być może tak że wsparcie zakupu urządzeń dla mieszkańców, którzy sami nie są w stanie ponieść takiego wydatku. Założeniem jest, aby podnieść jakość wyposażenia jeśli chodzi o urządzenia cyfrowe, o komputery, oprogramowanie i jakość usług elektronicznych oferowanych mieszkańcom.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Zapewnienie opieki na dziećmi do 3 lata – utworzenia żłobka lub klubu malucha

Uzasadnienie	Istotnym elementem dla powracających matek po okresie urlopu macierzyńskiego jest zapewnienie odpowiedniej opieki nad ich dziećmi do lat 3. Wzrasta zainteresowanie takimi formami opieki jak żłobki czy kluby malucha ze strony coraz większej liczby rodziców. Po powrocie do pracy, wiele matek szuka bezpiecznych i odpowiednio dostosowanych miejsc opieki dla swoich maluszków. Żłobki oraz kluby malucha stanowią rozwiązania, które spełniają te oczekiwania, oferując opiekę i wsparcie rozwoju dziecka w profesjonalnym i przyjaznym otoczeniu. W takich placówkach dzieci mają okazję bawić się, uczyć, rozwijać swoje zdolności pod opieką wykwalifikowanych i doświadczonych opiekunów. Opieka ta nie tylko pozwala rodzicom spokojnie wrócić do pracy, ale także sprzyja wszechstronnemu rozwojowi dziecka w ważnym okresie jego życia. Odpowiednie żłobki i kluby malucha nie tylko gwarantują bezpieczeństwo i troskliwą opiekę, ale również tworzą przyjazne środowisko, w którym maluchy mogą budować pierwsze relacje społeczne i rozwijać umiejętności społeczne. Zwiększające się zainteresowanie rodziców takimi formami opieki wynika z potrzeby łączenia kariery zawodowej z dbałością o rozwój i dobro swojego dziecka. Właściwe miejsca opieki stanowią dla rodziców komfort i pewność, że ich pociechy są w dobrych rękach, co z kolei pozwala im skupić się na wykonywaniu obowiązków zawodowych z pełnym zaangażowaniem. Dążenie do zapewnienia wsparcia rodzicom i właściwych miejsc opieki dla dzieci do lat 3 jest kluczowe dla rozwoju społeczeństwa, gdzie równowaga między życiem zawodowym a rodzinnym jest coraz bardziej doceniana i wspierana. Odpowiednie żłobki i kluby malucha to zatem nie tylko wsparcie dla matek powracających do pracy, ale również inwestycja w lepszą przyszłość naszych najmłodszych obywateli.
---------------------	---

Opis	W ramach przewidzianych działań gmina zakłada w przypadku dużego zainteresowania zapewnienie większej ilości miejsc w żłobku lub stworzenie klubu dziecięcego. Placówki będą także mogłyby zakładane i prowadzone przez podmioty prywatne.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Hobby w szkole - prowadzenie zajęć dodatkowych w szkołach

Uzasadnienie	Poprawa jakości kształcenia ogólnego w zakresie wsparcia kompetencji kluczowych na rynku pracy oraz nauczania eksperymentalnego. Nauczanie eksperymentalne jest obecnie szczególnie istotne, ponieważ pozwala na wykształcenie się u uczniów cech, które nie są pobudzane za pomocą kształcenia teoretycznego, tj. kreatywność, ciekawość poznania nowych zagadnień. W ramach projektu zwiększy się dostęp do usług edukacji, zwłaszcza w zakresie dostępu do sprzętu mającego na celu wsparcie kompetencji ogólnych, stanowiących fundament do nauczania eksperymentalnego. Zakupione środki trwałe będą odpowiadać na potrzeby nauczania w dziedzinach kluczowych, dzięki temu uczniowie będą mogli w łatwiejszy i efektywniejszy sposób zrozumieć i zapamiętać otrzymywaną wiedzę. Wzrost aktywności fizycznej u dzieci i młodzieży jest bardzo ważny, ponieważ z badań UNICEFU wynika, że polskie dzieci tyją najszybciej w Europie i w ciągu ostatniej dekady liczba osób z nadwagą podwoiła się.
Opis	Planowane jest doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt komputerowych, sprzęt do nauczania eksperymentalnego, doświadczalnego. Ponadto planuje się organizację dodatkowych zajęć z zakresu kształtowania kompetencji kluczowych wśród uczniów. Kompetencja jest kombinacją wiedzy, umiejętności i przyjmowanej postawy. Kompetencje kluczowe to kompetencje, które wspierają rozwój osobisty, włączanie w życie społeczne, aktywne obywatelstwo i możliwość znalezienia zatrudnienia: ▪ porozumiewanie się w języku ojczystym ▪ porozumiewanie się w językach obcych ▪ kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne ▪ kompetencje informatyczne ▪ umiejętność uczenia się ▪ kompetencje społeczne i obywatelskie ▪ inicjatywność i przedsiębiorczość świadomość i ekspresja kulturalna.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Edukacja ekologiczna

Uzasadnienie	W obliczu obecnych zmian klimatycznych, wzrostu zanieczyszczenia środowiska, niskiej emisji oraz coraz większej ilości odpadów, pilnie potrzebne jest edukowanie społeczności lokalnych w zakresie konieczności ochrony środowiska naturalnego. Świadomość ekologiczna społeczeństwa odgrywa
---------------------	--

	kluczową rolę w zrównoważonym rozwoju i zachowaniu piękna i bioróżnorodności naszego środowiska dla przyszłych pokoleń.
Opis	W ramach działań planuje się podjąć liczne inicjatywy mające na celu podniesienie świadomości ekologicznej w społeczności lokalnej. Działania skupią się na trzech kluczowych obszarach: odnawialnych źródłach energii, segregacji odpadów oraz problemie smogu. Zaplanowano przeprowadzenie prelekcji, warsztatów i innych wydarzeń ekologicznych, które dotrą do różnych grup wiekowych i zainteresowanych. Organizacja rajdów pieszych, rowerowych, czy wędrowek ma na celu przyciągnięcie dzieci, młodzieży i wszystkich chętnych, aby aktywnie uczestniczyli w edukacji ekologicznej i uczyli się ochrony środowiska w praktyczny i angażujący sposób. Będziemy szczególnie koncentrować się na tematach związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, propagując zastosowanie energii słonecznej, wiatrowej czy biomasy. Zachęcamy mieszkańców do wykorzystania energii ekologicznej w swoich domach i codziennym życiu. Segregacja odpadów jest kolejnym kluczowym obszarem naszych działań. Poprzez kampanie edukacyjne i praktyczne szkolenia, dążymy do zwiększenia świadomości w zakresie prawidłowej segregacji odpadów, co ma istotny wpływ na redukcję ilości odpadów i ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko. Wreszcie, będziemy poruszać problem smogu i jego wpływu na jakość powietrza w naszej okolicy. Poprzez kampanie informacyjne, działania edukacyjne i wspólne projekty, dążymy do zrozumienia zagrożeń związanych z niską jakością powietrza oraz poszukiwania rozwiązań na rzecz jego poprawy.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Spis tabel

1. Tabela nr 1 - Liczba ludności w latach 2018 – 2022;
2. Tabela nr 2 - Liczba mieszkańców w wieku w wieku poprodukcyjnym;
3. Tabela nr 3 - Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym;
4. Tabela nr 4 – Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców;
5. Tabela nr 5 - Przyrost naturalny;
6. Tabela nr 6 - Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007'
7. Tabela nr 7 - Podmioty wg sektorów własnościowych;
8. Tabela nr 8 - Podgrupa: Podmioty wg klas wielkości;
9. Tabela nr 9 – Liczba bezrobotnych w latach 2018 – 2022;
10. Tabela nr 10 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci;

11. Tabela nr 11 - Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego;
12. Tabela nr 12 – Udzielone porady;
13. Tabela nr 13 – Ilość przestępstw zaistniałych na terenie Gminy Wielgomłyny w latach 2021 – 2022;
14. Tabela 14 - Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków;
15. Tabela nr 15 - Ilość odpadów komunalnych odebranych w roku 2022 z terenu gminy z podziałem na kody odpadów;
16. Tabela 16 - Ilość odpadów komunalnych (nieulegających biodegradacji) wytwarzanych na terenie Gminy Wielgomłyny oraz sposób ich zagospodarowania w 2022 roku;
17. Tabela nr 17 - Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych;
18. Tabela nr 18 - Poziom składowania;
19. Tabela nr 19 - Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

Spis wykresów

1. Wykres nr 1 - Liczba ludności w latach 2018 – 2022;
2. Wykres nr 2 - Liczba mieszkańców w wieku w wieku poprodukcyjnym;
3. Wykres nr 3 - Liczba mieszkańców w wieku w wieku poprodukcyjnym;
4. Wykres nr 4 - Przyrost naturalny;
5. Wykres nr 5 - Liczba dzieci w szkołach 2018 – 2022;
6. Wykres nr 6 - Dzieci w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych;
7. Wykres nr 7 - Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą 2018 – 2022;
8. Wykres nr 8 - Liczba imprez;
9. Wykres nr 9 - Liczba uczestników imprez;
10. Wykres nr 10 - Czytelnicy w ciągu roku;
11. Wykres nr 11 - Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz;
12. Wykres nr 12 - Liczba osób korzystających z oczyszczalni ścieków;
13. Wykres nr 13 - Liczba bezodpływowych zbiorników;
14. Wykres nr 14 - Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków;
15. Wykres nr 15 - Zebrane odpady w mg 2021-2022.

Spis map

1. Mapa nr 1 - Gmina Wielgomłyny;

2. Mapa nr 2 - Gmina Wielgomłyny na tle Powiatu Radomszczańskiego;
3. Mapa nr 3 - Gmina Wielgomłyny na tle Województwa Łódzkiego;
4. Mapa nr 4 - Formy ochrony przyrody Gminy Wielgomłyny;
5. Mapa nr 6 - Lokalizacja nadajników GSM na terenie Gminy Wielgomłyny.